

ZORG & ZEGGENSCHAP

Nr. 67 | voorjaar
2024
Een uitgave van

loc
Waardevolle
zorg

Breed gedragen petitie aangeboden aan Tweede Kamer

“Laat ouderenzorg weer om mensen draaien”

Belangrijke rol cliëntenraden evaluatie Wmcz 2018

“Zijn raden meer in positie, is de medezeggenschapscultuur veranderd?”

Regionetwerken LOC verbindende schakel cliëntenraden

“Zorg en ondersteuning steeds vaker regionaal onderwerp”

Waardevolle zorg ook online!

Het LOC-kenniscentrum,
-nieuws & -netwerk:

op www.loc.nl

De toekomst van de
gezondheidszorg
is Waardevolle zorg

loc
Waardevolle
zorg

67 – voorjaar 2024

In dit nummer

16

Zorgzame gemeenschappen
en lokale zeggenschap:

**“Geef wijk- en dorpsbewoners
directe invloed op zorg en hulp.”**

32

Nieuw Generiek kompas
voor kwaliteit en eigen regie
in verpleeghuiszorg en zorg
thuis verstraagd

**LOC teleurgesteld over
onverwacht oponthoud
invoering Zorginstituut.**

44

Na een eerste kennismakingsronde
hebben al zeven organisaties
interesse in de beweging Radicale
vernieuwing jeugdzorg

**“Hoe sluiten we nu goed aan bij
kinderen, jongeren en ouders en
leren we van fouten?”**

En verder

- 05** Nieuws
- 08** Petitie ouderenzorg
- 10** Interview cr-lid
Geeske Raams
- 13** De Binding
- 14** Rvt: Canan Ziyilan
- 16** Evaluatie Wmcz
- 18** Serie: lokale raden
- 20** Uit de regio
- 22** Wet zorg en dwang
- 24** Waardevol leven
- 26** In beeld
- 35** (Ont)regel de zorg
- 38** LOC Bouwpool
- 42** Rookbeleid
- 46** Cliënt en raad
- 48** Vraagbaak
- 51** Colofon
- 52** Agenda

loc
Waardevolle
zorg

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Waar hebben we invloed op?

We leven in een tijd vol onzekerheden. Het is onrustig. Er zijn oorlogen, er is een toenemende ongelijkheid. Uitslagen van verkiezingen in het buitenland hebben invloed op ons land. Ook in Nederland is er veel ontevredenheid. Mensen staan tegenover elkaar en via sociale media voelen velen zich bedreigd. Daarnaast bestaat er ook onzekerheid over wat een nieuw kabinet gaat doen. De ingrijpende ontwikkelingen in binnen- en buitenland voelen vaak overweldigend. En roepen het gevoel op dat we te klein zijn om invloed te hebben op wat er gebeurt. Of dat we afhankelijk zijn van bijvoorbeeld de politiek.

Natuurlijk kunnen we de grote problemen in de wereld en in ons eigen land niet zomaar oplossen. Maar in het klein kunnen we wel degelijk heel veel bereiken. De visie op de toekomst van de ouderenzorg die LOC met 1500 mensen ontwikkeld heeft, is daar een prachtig voorbeeld van. We hebben ons niet afhankelijk gemaakt van de politiek, maar met zeer veel mensen aangegeven hoe wij de zorg en eigenlijk de samenleving willen organiseren. Wat we als inwoners zelf kunnen doen en waar we anderen zoals de overheid voor nodig hebben. Ook bij de uitvoering van deze visie zijn er veel mensen en organisaties die gewoon aan het werk gaan.

In toenemende mate weten cliëntenraden, mensen in de radicale vernieuwingsbewegingen met steun van LOC werkelijk tot veranderingen te komen. Waardoor jong en oud ook als ze zorg nodig hebben zich weer gehoord en gezien weten. LOC werkt daarbij samen met

partnerorganisaties, omdat we samen sterker staan. En elkaar heel mooi aanvullen.

In 2024 willen we speciale aandacht besteden aan de evaluatie van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz), de regionale uitwisseling tussen cliëntenraden en de vorming van zorgzame gemeenschappen. Gedurende het jaar en bijvoorbeeld ook tijdens de Week van de Medezeggenschap die we van 7 tot en met 11 oktober 2024 organiseren, zullen deze drie onderwerpen extra aandacht krijgen.

“We geven met heel veel mensen aan hoe we zorg en de samenleving willen organiseren”

In dit eerste nummer van Zorg & Zeggenschap in 2024 staan weer veel mooie artikelen over mensen die met passie bezig zijn om onze samenleving mooier te maken. Maar ook over hoe we op landelijk niveau écht invloed hebben om tot veranderingen te komen. Of het nu gaat om beïnvloeding van wetgeving of nieuwe vormen van zeggenschap en eigenaarschap. Veel leesplezier!

Marthijn Laterveer

Bestuurder LOC Waardevolle zorg

Terugblik LOC-regiobijeenkomst cliëntenraden Utrecht

In steeds meer wijken en dorpen gaan mensen zelf aan de slag met het organiseren van zorg, wonen en welzijn. Ook overheden zien steeds meer meerwaarde van dit soort initiatieven. Hoe je hierbij als cliëntenraad betrokken kunt raken? Lees verder op www.loc.nl/terugblik-regio-utrecht En zie op pagina 20 de nieuwe serie 'Uit de regio'.

Eerste succes LOC-petitie: bezuinigingen van tafel!

LOC haalde het afgelopen jaar samen met anderen alles uit de kast om de bezuinigingen in de ouderenzorg terug te draaien. Halverwege februari - twee dagen nadat we onze petitie en advies aan Tweede Kamerleden overhandigden - diende een van deze politici een amendement in en besloot de politiek de bezuinigingen voor 2024 terug te draaien. LOC is blij met dit eerste resultaat. Afgelopen jaar schreven we brieven, we ondersteunden cliëntenraden in de regio samen met NCZ (Netwerk Cliënt-en-Raad Zorg) en we voerden gesprekken met VWS en de Nederlandse Zorgautoriteit. Ook ondersteunden we acties van anderen in het land - onder meer op het podium van een demonstratie. Meer over ons advies en bijbehorende petitie ('Geef nu rust en ruimte voor de ouderenzorg van morgen'), zie pagina 8.

LOC-themapagina over ondersteuners raden

De ondersteuner van de cliëntenraad is belangrijk voor goede medezeggenschap en kan de raad veel werk uit handen nemen. LOC ondersteunt ruim 40 jaar cliëntenraden en ondersteuners. Meer over ons speciale aanbod voor ondersteuners, en voor toegang tot ons netwerk van ondersteuners, zie www.loc.nl/ondersteuners

Zorgorganisatie verlengt contract ondersteuner niet

Uit een recente uitspraak van de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCVV) blijkt dat de betreffende zorgorganisatie moet zorgen dat de cliëntenraad de huidige ondersteuner aanhoudt. Ten minste tot aan de zittingsdatum van de LCVV. LOC-adviseurs geven aan dat de uitspraak laat zien dat structurele ondersteuning belangrijk is voor cliëntenraden. En dat de zorgorganisatie daarvoor moet zorgen. Het is dan ook raadzaam goede afspraken te maken met de zorgorganisatie over de ondersteuning. Verder lezen: www.loc.nl/lcvv-ondersteuner

Evaluatie-onderzoek LOC

LOC heeft een uitgebreid aanbod aan producten en diensten voor cliëntenraden (loc.nl/aanbod). Sluit dit genoeg aan bij de behoeften? Kunnen we de kwaliteit ervan verbeteren? LOC deed een evaluatie-onderzoek, kijk voor de uitkomsten op www.clientenraad.nl. Ideeën of suggesties blijven altijd welkom: vraagbaak@loc.nl of 030 - 284 3200!

Fundamentele verandering jeugdzorg: 5 oplossingen

We kondigden het al eerder aan, nu staan alle vijf delen van onze serie oplossingen online! We laten zien dat er duidelijke oplossingen zijn voor problemen in de jeugdzorg. En roepen politici, beleidsmakers, jeugdzorgorganisaties op: “Luister naar jongeren, ouders en zorgmedewerkers en werk samen met hen!”
www.loc.nl/5oplossingen

LOC Bouwpool zoekt versterking

De LOC Bouwpool is de vraagbaak voor cliëntenraden die te maken krijgen met een ver- of nieuwbouwproject. De vrijwilligers in de Bouwpool zijn op zoek naar versterking. Ben je, of ken je iemand die aan de slag wil als adviseur in de Bouwpool? Neem dan graag contact op! Adviseurs van de Bouwpool adviseren cliëntenraden in ver- en nieuwbouwtrajecten en installatie van technische installaties (zie ook het afscheidsinterview met Bouwpool-experts op pagina 38).

Meer informatie: www.loc.nl/bouwpool

Cliëntperspectief bij inkoop jeugdzorg

Hoe kunnen cliëntenraden met de gemeente of regio waardevol meepraten over de inkoop van jeugdzorg? Wat heeft de cliëntenraad daarvoor nodig? Hoe krijgt het cliëntperspectief een waardevolle plek aan deze tafel? LOC maakte een handreiking ‘Cliëntperspectief inkoop jeugdzorg’. Op www.clientenraad.nl/inkoopjeugdzorg vind je niet alleen de handreiking, maar ook andere tools en informatie die helpen om gemeenten en jeugdzorgaanbieders nadrukkelijk het cliëntperspectief mee te laten nemen - bij het ontwikkelen van de visie op inkoop van jeugdzorg. De handige praatplaat die we maakten is te gebruiken in gesprekken binnen de eigen cliëntenraad, met de jeugdzorgorganisatie en met gemeenten/de regio. Om de behoeften van kinderen, jongeren en ouders in te brengen van het begin af aan, op de juiste plek. Lees verder op www.clientenraad.nl/inkoopjeugdzorg

‘Leven met een psychiatrische ouder’

De moeder van Angèle Nederlof wordt regelmatig in een psychiatrische inrichting opgenomen, als Angèle nog een kind is. In haar nieuwe boek schrijft ze openhartig over haar jeugd, haar worsteling en hoe zij zich daarvan heeft bevrijd. Lees er meer over via www.loc.nl/psychiatrische-ouder

Kosteloze ondersteuning versterken jeugdmedezeggenschap!

Jeugdzorgaanbieders zijn verantwoordelijk voor het inrichten van de medezeggenschap van cliënten. Het is essentieel dat juist de stem van de kinderen, jongeren en ouders die met zorg en ondersteuning te maken hebben, een duidelijke plek krijgt in de beleidsvorming. En daarmee uiteindelijk in de kwaliteit van zorg. Want zij weten wat voor hen belangrijk is, past bij hun leven én wat nodig is. Hun (mede)zeggenschap heeft dan ook enorme meerwaarde. Komen tot een goede samenwerking met kinderen, jongeren en ouders is alleen nog geen vanzelfsprekendheid. LOC Waardevolle zorg heeft een bijzonder aanbod in 2024: kosteloze ondersteuning voor tien jeugdzorgaanbieders die aan de slag willen om de cliëntmedezeggenschap in te richten, of verder te versterken. Kijk voor meer informatie en praktijkvoorbeelden op: www.loc.nl/ondersteuning-jz

Reageren op Zorg & Zeggenschap

Wil je reageren op een artikel in Zorg & Zeggenschap, een gesprek starten of zelf een blog schrijven? Dat kan. Meld je aan op het LOC-platform en reageer direct op www.clientenraad.nl/praat-mee of een van onze vernieuwingsplatforms.

LOC nieuwsbrieven

Via onze nieuwsbrieven blijf je op de hoogte van LOC-activiteiten en belangrijke ontwikkelingen in zorg, wonen en welzijn. Schrijf je in op www.loc.nl/nieuwsbrief

Een rol spelen in regionale LOC-netwerken?

In de regionale LOC-netwerken ontmoeten cliëntenraden van verschillende organisaties elkaar voor inhoudelijke verdieping en uitwisseling. Lijkt het je leuk om betrokken te raken bij de organisatie? Er is met enige regelmaat plek voor regionale vrijwilligers. Zie ook de nieuwe serie ‘Uit de regio’ op pagina 20. Meer informatie: k.teeuwissen@loc.nl, 030 - 284 3200 en op www.loc.nl/regionetwerken

Breed gedragen petitie aangeboden aan Tweede Kamer

Ouderenzorg moet weer om de mens draaien

Tekst: **Marie-Antoinette Bäckes**

Onder grote belangstelling overhandigde LOC met vertegenwoordigers van cliëntenraden, zorgorganisaties en burgerinitiatieven op 13 februari de petitie en de visie op de ouderenzorg van morgen aan de Tweede Kamer. Vernieuw de ouderenzorg radicaal en regel zorg lokaal, adviseert LOC.

Ruim een half jaar geleden startte LOC het initiatief om het nieuwe kabinet een heldere visie op de toekomst van de ouderenzorg te geven. Met concrete voorstellen wat het van alle betrokkenen, ook van de politiek, gaat vragen.

Vanaf dat moment liep het storm. Veel mensen schaar- den zich achter de visie van LOC, waaraan ook Espria Ledenvereniging en Nederland Zorgt Voor Elkaar meewerkten. Het aantal handtekeningen onder de petitie over het advies groeide met de dag.

Radicaal anders

Het advies getiteld 'Geef nu rust en ruimte om te werken aan ouderenzorg van morgen' is gebaseerd op de volgende visie: we zien een toekomst voor ons waarin ouderenzorg om de mens draait. Waarin er een vruchtba- re voedingsbodem is voor initiatieven vanuit de samen- leving. En burgers en gemeenschappen in buurten en

wijken zelf hun welzijn en zorg ter hand nemen. Daarbij gesteund en gefaciliteerd door de gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties en woningcorporaties. Met als uitgangspunt dat ieder mens van waarde is, alle domei- nen van het leven tellen en zorgzame gemeenschappen prettig zijn om in te leven.

Voor de totstandkoming van de visie organiseerde LOC bijeenkomsten om inbreng op te halen bij cliëntenraden, ouderen en mantelzorgers, zorgprofessionals, medewer- kers van zorgorganisaties, wetenschappers en leden van burgerinitiatieven. Zo'n 1500 mensen droegen bij aan de visie. Inmiddels is een divers netwerk ontstaan van betrokkenen die zich aan de visie hebben verbonden. Zij zetten zich al in voor de ouderenzorg van morgen of willen dat de komende tijd gaan doen. Het is een mooie mix van mensen uit de zorg, wetenschap, maar ook vanuit woningcorporaties en landelijke organisaties.

Onder grote belangstelling ontvingen Tweede Kamerleden op 13 februari de petitie.

Foto: Maartje Kuperus

Overhandiging advies

Onder grote belangstelling overhandigden op 13 februari leden van cliëntenraden, een medewerker in de zorg, een initiatiefnemer van een burgerinitiatief en mensen van LOC, de petitie (bijna 3300 handtekeningen) mét de visie aan de Vaste Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Kamerleden van alle grote politieke partijen waren aanwezig. De interesse was groot, ook voor het vervolg. We gaan werkbezoeken organiseren om Kamerleden in de praktijk te laten zien hoe mensen aan de toekomst van de ouderenzorg werken. Twee dagen na de overhandiging diende een van de politici een amendement in en werd besloten de bezuinigingen in de ouderenzorg voor 2024 terug te draaien. Daar heeft de petitie zeker aan bijgedragen!

Van visie naar praktijk

En ondertussen blijven we mailtjes en telefoontjes ontvangen van mensen die hun bijdrage willen leveren aan de vernieuwing. Zoals mensen die een burgerinitiatief in hun wijk willen starten of hun ervaringen daarmee willen delen. Er bestaan inmiddels meer dan 2000 burgerinitiatieven rondom zorg en welzijn in ons land. LOC organiseert bezoeken aan bestaande initiatieven, zogeheten Meet-ups, samen met Nederland Zorgt voor Elkaar en Espria Ledenvereniging.

Maar ook cliëntenraden in de ouderenzorg, die meer oog willen hebben voor wat in hun buurt of wijk leeft, laten zich horen. En binnen de beweging Radicale vernieuwing zorg kijkt een aantal bestuurders met zorgkantoren welke stappen zij kunnen zetten om burgerinitiatieven te ondersteunen. Landelijke organisaties en 'systeempartijen' willen meedenken wat zij kunnen betekenen om de komende jaren van visie naar praktijk te komen. De ouderenzorg van morgen vraagt om een cultuurverandering: anders kijken naar ouder worden. En anders doen: ons inzetten voor zorgzame samenlevingen in buurten en wijken. Dat gaat lukken, omdat handen ineengeslagen worden.

Bekijk de visie op de ouderenzorg van morgen via www.loc.nl/manifest-ouderenzorg

Zie ook het interview op pagina 10 met petitie-aanbieder Geeske Raams, die de noodzaak van radicale vernieuwing dagelijks ondervindt. En de rubriek De Binding op pagina 15.

Marie-Antoinette Bäckes is adviseur LOC Waardevolle zorg.

Cliëntenraadslid Geeske Raams bood LOC-petitie ouderenzorg aan:

“Lang leve de toegankelijkheid voor mensen met een beperking”

Tekst: **Pien Heuts**

Het aanbieden van de petitie over de ouderenzorg van morgen aan de Tweede Kamer, afgelopen februari, werd voor Geeske een ware helletocht. Omdat ze (nog) niet over een aangepaste auto kan beschikken, was ze aangewezen op een elektrische huurbus. Die bleek nergens fatsoenlijk op te laden.

Geeske Raams (65) had het allemaal goed geregeld. Op 13 februari zou ze als lid van de cliëntenraad van Rumah Kita (verpleeghuis voor Indische en Molukse ouderen) en van de centrale cliëntenraad van Zinzia Zorggroep in Wageningen namens LOC en vele andere betrokkenen de petitie ‘Geef rust en ruimte aan de ouderenzorg van morgen’ aan Tweede Kamerleden aanbieden. Geeske die gebruikmaakt van een elektrische rolstoel had een auto gehuurd. Via een samenwerkingsverband van de Zonnebloem, Welzorg en een energieleverancier. Twee vriendinnen zouden de elektrische bus naar Den Haag rijden.

“We werden aangesproken alsof we niet goed bij ons hoofd waren”

Nachtmerrie

“De actieradius van de bus was slechts 120 kilometer”, vertelt Geeske. “Daarom besloten we op de heenweg bij Bodegraven alvast bij te laden.” En daar begon de nachtmerrie van laadpalen die het niet deden, waar de stekker niet paste of die er in tegenstelling tot informatie op de app niet bleken te zijn. Bodegraven, Zoetermeer, Nootdorp, overal kregen de dames nul op het rekest. De servicedesk van de energieleverancier wist ook geen oplossing. Ook telefoontjes naar Welzorg en de ANWB leverden niets op. Geeske: “Wel werden we aangesproken alsof we niet goed bij ons hoofd waren. En inmiddels werd het steeds later; uiterlijk om 13.00 uur moesten we door de beveiliging van de Tweede Kamer. Dat hebben we gehaald, met nog voor 10 kilometer brandstof.”

Op het aanbieden van de petitie, die pleit voor radicale vernieuwing van de ouderenzorg, kijkt Geeske met

Geeske Raams bood namens LOC op 13 februari aan Tweede Kamerleden de petitie en het advies over de ouderenzorg aan.

Foto: Maartje Kuperus

plezier terug. “Ik was op tijd. De meiden (70 en 81) hebben me bij Babylon afgezet en in mijn rolstoel ben ik, in de stromende regen, naar het Tweede Kamergebouw gereden. De petitie werd goed ontvangen.” Inmiddels was het gelukt de auto in te pluggen bij een snellader in een parkeergarage aan de Heulstraat. Geeske: “Ik stelde na afloop voor wat te gaan eten. Marthijn Laterveer van LOC was er ook nog bij; hij wilde checken of we veilig de terugreis konden aanvaarden.”

Onneembare drempel

“Lang leve de toegankelijkheid voor mensen met een beperking”, schampert Geeske. Restaurant Garuda, favoriet bij Geeske vanwege haar Indische roots, bleek geen rijplaat te hebben voor de treden bij de ingang. Ook een Italiaans restaurant had een onneembare drempel. Uiteindelijk was een Mexicaans restaurant wél toegankelijk. Rond een uur of zeven 's avonds togen de dames enigszins verkwikt naar de parkeergarage om richting huis te gaan. Wat bleek: de auto was slechts voor 36 kilometer opgeladen en zou nog ruim zeven uur nodig hebben.

De nachtmerrie hield niet op. Ook bij Gouda bleek laden niet te lukken. Wel waren daar twee aardige mannen van een bergingsbedrijf die hen mét bus naar Bodegraven vervoerden. Naar een parkeerplaats met McDonalds, hotel én een juiste laadpaal, waar je maximaal 30 minuten mocht laden. “Het was inmiddels 22.00 uur”, vervolgt Geeske. “Desnoods overnachten we hier, dacht ik. Helaas bleek het hotel een locatie voor arbeidsmigranten te zijn.” Uiteindelijk wist de servicedesk van Welzorg raad: Er zou een rolstoeltaxi komen die hen naar station Bodegraven zou brengen. Daar konden ze dan om 23.30 uur de trein nemen. Om midden in de nacht in Wageningen aan te komen. Dat je bij NS rolstoelvervoer drie dagen van tevoren moet aanvragen, wist men even niet.

Politie denkt mee

Met de resterende brandstof wisten de dames het tankstation bij Maarsbergen te bereiken. Maar ook daar bleek de in de app aangekondigde juiste laadpaal niet te bestaan. “We hebben in wanhoop 112 gebeld. In *no time* had de politie via de ANWB een rolstoelbus

Foto: Maartje Kuperus

geregeld. Om 4.30 uur waren we in Wageningen.” Geeske Raams is een positief mens. Ondanks haar handicap doet ze er alles aan om te participeren en een bijdrage te leveren. Dat valt niet mee. Zo is het haar nog steeds niet gelukt via de Wmo een aangepaste bus te regelen, zodat ze niet langer afhankelijk is van anderen. “Betrek de mensen om wie het gaat bij het regelen van zorg en ondersteuning. Verplaats je in hen. Ik zou zes boeken kunnen schrijven over de barrières die ik tegenkom.”

Zie ook het artikel op pagina 8 over de petitie en pagina 26 over het VN-verdrag Handicap.

“Ik zou zes boeken kunnen volschrijven over de barrières die ik tegenkom”

Wat gaat LOC verder doen?

Wat Geeske meemaakte bij de heen -en terugreis rond de overhandiging van de petitie is echt bizar. Tegelijkertijd maakt het pijnlijk duidelijk hoe het leven eruitziet als iemand een beperking heeft. Wat diegene moet meemaken om maatschappelijk betrokken te blijven en zich in te zetten voor de samenleving. We hebben als samenleving alles in stukjes opgeknipt en niemand voelt zich meer verantwoordelijk voor het geheel. Met als gevolg dat Geeske 13,5 uur onderweg was van Den Haag naar Wageningen.

Het gebeurde maakt duidelijk wat we als samenleving te doen hebben. En daar gaat precies de aangeboden petitie met het bijbehorende advies

over. Met alle mensen en organisaties die het advies actief ondersteunen gaan we in de praktijk aan het werk. Om de ouderenzorg vanuit en met mensen die zorg nodig hebben vorm te geven. Om schotten te verwijderen. Doorlopend blijven we met de politiek in gesprek over wat we van de Tweede Kamer nodig hebben. Ook zullen we de Tweede Kamerleden actief benaderen om op bezoek te gaan op plekken waar mensen en organisaties de zorg al op nieuwe manieren organiseren. Zodat we aan een samenleving werken waar iedereen mee mag en kan doen. Ook als je een beperking hebt.

Marthijn Laterveer
Bestuurder LOC Waardevolle zorg

Ouder worden is topsport

In de rubriek 'De Binding' stellen mensen en organisaties binnen het netwerk van LOC zich voor. In deze aflevering het woord aan Atie Schipaanboord, hoofd belangenbehartiging bij ouderenorganisatie ANBO-PCOB.

Een tijdje terug luisterde ik naar een mooi gesprek op Radio 1 over ouder worden. En hoe je zelf nieuwe mogelijkheden kan en eigenlijk ook moet vinden om op een zinvolle manier bezig te blijven. Dat valt niet altijd mee. Mensen nemen oudere mensen niet altijd serieus en dat maakt het soms moeilijk om mee te blijven doen. Niet alleen werk ik voor een ouderenorganisatie maar begin ik ook zelf tot de doelgroep te behoren. Dus vaak denk ik in hoeverre ik de wijze lessen die zo makkelijk uit mijn mond komen, ook in mijn eigen situatie toepas. En dan merk je wel dat ouder worden best hard werken is! Je gaat nadenken over het behoud van je conditie of toch af en toe dat geheugen. En ook ga je nadenken over nóg veel later en hoe je er dan voor staat. Dat kan soms leiden tot wat zorgelijke gedachten.

De beschikbaarheid van zorg is niet meer zo vanzelfsprekend. We zitten midden in de vergrijzing en personeelskrapte. Er zijn steeds meer mensen die ouder worden die wellicht een beroep op hulp en ondersteuning willen doen. Waar kan men nog op rekenen? Wat kan jezelf nog samen met je familie of vrienden? Kan je eventueel hulp in je buurtje vinden? Of moet er toch professionele hulp ingeschakeld worden?

Over deze onderwerpen werken wij als ANBO-PCOB nauw samen met het LOC.

We weten dat we voor grote veranderingen staan waarin we met elkaar wegens moeten zoeken om de schaarse capaciteit zo goed mogelijk te benutten voor hen die dit het hardst nodig hebben. Dit begint wat mij betreft bij jezelf en een goede voorbereiding op later. Hoe je woont en waar. Maar ook wat jezelf nog allemaal kan en wil doen, ook als het moeizamer gaat. Doe zo goed mogelijk zelf de dagelijkse dingen, stel vooral de traplift uit en blijf bewegen! Zoals een bekend schrijver in ons magazine zei: "Ouder worden is een interessant proces. Maar het is 'topsport'. Daarom is het belangrijk dat organisaties als LOC en ANBO-PCOB zich blijvend hard maken om goed ouder worden voor zoveel mogelijk mensen mogelijk te maken.

Meer informatie: www.anbo.nl

Zie ook de artikelen over de toekomst van de ouderenzorg op pagina 8 en op pagina 32 en 35.

 Tekst: **Atie Schipaanboord**

Canan Ziylan versterkt raad van toezicht LOC:

“Waardevol ouder worden begint vanaf de jeugd”

Tekst: **Pien Heuts**

Sinds vorig najaar heeft Canan Ziylan (36) zitting in de raad van toezicht van LOC Waardevolle zorg. Door haar werk in de cliëntenraad van jeugdhulporganisatie Youké, als onderzoeker in de ouderenzorg én docent verpleegkunde heeft ze veel raakvlakken met LOC. “Bij medezeggenschap wordt vaak gedacht: dat komt wel goed.”

Even voorstellen.

“Ik ben 36 jaar en moeder van een zoontje van 5. Als docent-onderzoeker werk ik op de Hogeschool Rotterdam, bij de bachelor verpleegkunde en de master tot verpleegkundig specialist. Van oorsprong ben ik voedingswetenschapper en gepromoveerd op ondervoeding bij ouderen. Nu doe ik vooral onderzoek naar samenwerking op het gebied van preventie in zorg en welzijn.”

Wat heeft je voor de raad van toezicht doen kiezen?

“Alle raakvlakken. Ik doe onderzoek binnen de ouderenzorg, onder andere naar de rol van bestuurders in de sturing op de juiste zorg. Daarnaast zit ik sinds 3 jaar in de cliëntenraad van jeugdhulporganisatie Youké. Door bijeenkomsten van de radicale vernieuwingsbewegingen jeugd en ouderenzorg kende ik LOC al langer. Ik vind het mooi hoe LOC als netwerk de gehele levensloop van mensen meeneemt. De visie en de missie van LOC

sluiten goed aan bij mijn eigen drijfveren, zowel persoonlijk als professioneel. Omdat de mensen binnen het LOC-netwerk écht de juiste mensen op de juiste plaats zijn, motiveert me dat om bij te dragen aan waardevolle zorg.”

Wat zijn je drijfveren als het om medezeggenschap en waardevol leven gaat?

“Alle hulp en zorg die geboden wordt, zou persoonsgericht moeten zijn. Heel veel zorg- en welzijnsorganisaties hebben de mond vol van ‘de mens centraal’. Maar dat valt tegen in de praktijk. Er wordt niet zozeer

“Ik geloof in een maatschappij waarin we solidair zijn met elkaar”

Canan Ziylan: "Binnen het netwerk van LOC zitten écht de juiste mensen op de juiste plaats."

Foto: Hans Tak

naar behoeften van mensen gekeken; zorg wordt vooral vanuit het aanbod georganiseerd. Keuzes zijn dan meer financieel gedreven en vanuit een kortetermijnvisie. Vanzelfsprekend zijn financiën belangrijk, maar het niet goed toerusten/opleiden van zorgverleners in de ouderenzorg heeft grote gevolgen voor zorgvragers en zorgverleners zelf. In ons onderzoek naar 'probleemgedrag' bij mensen met dementie zagen we dat écht luisteren naar mensen, ze écht leren kennen en snappen waar gedrag vandaan komt, ze meenemen in het behandelplan, heel veel winst oplevert."

Dat zou toch voor elke leeftijdsgroep moeten gelden?

"Precies! In mijn onderzoeken gaat het altijd om 'waardevol ouder worden'. Dat begint eigenlijk al vanaf de jeugd. We worden niet geboren onder gelijke omstandigheden, waardoor waardevol ouder worden niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Het is heel belangrijk dat we veel breder kijken naar wat vanaf de vroege jeugd nodig is om uiteindelijk waardevol ouder te kunnen worden tot en met de laatste levensfase. We zijn één mens met één levensloop, daar past geen versnipperd zorgsysteem bij."

Wat motiveert je om je in te zetten voor waardevolle medezeggenschap?

"Ik geloof in een maatschappij waarin we op onze

eigen manier een steentje bijdragen aan het leven van anderen. Dat we solidair zijn als mensen. Via mijn werk in de raad van toezicht, de invloed die LOC heeft op de praktijk én de cliëntenraad van Youké kan ik directer invloed uitoefenen op het versterken van het geluid dat ik zelf ook wil horen.

"Bij Youké zie ik de kracht van waardevolle medezeggenschap. Onze cliëntenraad, die bestaat uit een mix van jongeren én ouders, is volstrekt gelijkwaardig aan bestuur en management. De ruimte om je te ontwikkelen in de medezeggenschap is groot. Het bestuur en de raad van toezicht willen heel graag leren en omarmen de medezeggenschap."

Dat is best bijzonder?

"Het is ons niet komen aanwaaien; we hebben er samen hard aan gewerkt. Het is inderdaad best uniek als je het afzet tegen verhalen van cliëntenraden die nauwelijks ruimte krijgen zich te ontwikkelen, laat staan via LOC scholing, trainingen en bijeenkomsten kunnen volgen. Bij medezeggenschap wordt vaak gedacht: dat komt wel goed. Maar energie lekt snel weg als je niet mag professionaliseren als cliëntenraad. Dan haal je het maximale er niet uit."

Meer informatie: www.loc.nl/raad-van-toezicht

Cliëntenraden nemen voorschot op evaluatie Wmcz 2018

Lokale raden goed toerusten om werk te kunnen doen

Tekst: **Xandra van der Kruk-Ras**

Bijna vier jaar geleden trad de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz 2018) in werking. Uiterlijk in 2025 moet de wet geëvalueerd zijn en de resultaten aan de Tweede Kamer aangeboden worden. LOC vroeg cliëntenraden alvast naar hun ervaringen. “Kan de overheid helpen om het cliëntenraadswerk aantrekkelijker te maken?”

Hoe werkt de wet in de praktijk? Wat kan er beter? Waar lopen cliëntenraden vooral tegenaan? Met de ervaringen en signalen van cliëntenraden kan LOC het ministerie van VWS een beeld geven van de uitwerking van de wet. Daarnaast is LOC met onder andere VWS in gesprek over de behoefte om medezeggenschap over zorg en welzijn lokaal in de buurt of wijk te organiseren. Steeds meer mensen krijgen immers zorg en ondersteuning thuis. Dit vergt een andere manier van organiseren van de medezeggenschap binnen de instelling. We pleiten dan ook voor een initiatiefrecht in de Wmcz 2018 om lokale medezeggenschap te verankeren.

Ervaringen cliëntenraden

De oude medezeggenschapswet uit 1996 paste niet langer bij veranderingen in de zorg. Cliëntenraden konden geen optimale invloed uitoefenen. In de herziene Wmcz 2018 is bijvoorbeeld duidelijker geregeld waar je

als cliëntenraad recht op hebt (faciliteiten), en ook wat de plichten zijn voor de instelling én de cliëntenraad. Is dat gelukt?

In het algemeen geven cliëntenraden aan dat de nieuwe wet tot meer bewustwording over hun taak en mogelijkheden heeft geleid. Maar dat er ook zaken in de uitvoering van de wet zitten die de medezeggenschap mogelijk kunnen ondermijnen. Zoals onduidelijkheden over de vergoedingen en het budget voor cliëntenraden. Er is te weinig over geregeld in de wet, vinden veel cliëntenraden. De wet biedt te weinig concreet houvast. Zorgaanbieders gaan heel verschillend om met vergoedingen en het budget voor raden. Vooruitlopend op de evaluatie adviseren raden om in samenhang te kijken naar vergoedingen voor bijvoorbeeld scholing die binnen de zorginstelling gelden voor de ondernemingsraad (OR) en de adviesraden van verpleegkundigen/verzorgenden (PAR/VAR).

“Bij de evaluatie van de Wmcz 2018 worden ervaringen van cliëntenraden meegenomen”

LOC juicht zeggenschap dicht bij mensen die zorg krijgen toe.

Lokale medezeggenschap

Versterking van lokale medezeggenschap is een van de pijlers van de Wmcz 2018. Ook de herziene wet maakt het mogelijk (en stelt in sommige situaties verplicht, tenzij ...) om lokale cliëntenraden in te stellen. LOC juicht zeggenschap dicht bij mensen die zorg krijgen toe. Maar dan moeten die lokale cliëntenraden wél kunnen worden bemenst en toegerust worden om hun werk te kunnen doen. Veel cliëntenraden geven aan moeite te hebben om leden te werven én te behouden. Als lokale cliëntenraden onderbezet zijn, kan dat de medezeggenschap ondermijnen. Kan de overheid niet iets doen om deelname aan een cliëntenraad aantrekkelijker te maken, vragen raden zich af.

Versnipperde zorg

De Wmcz 2018 geldt voor alle zorgaanbieders, dus sinds 2020 ook voor jeugdzorgaanbieders. Cliëntenraden geven aan het een gemis te vinden dat de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis formeel geen cliëntenraad hoeven in te stellen. Bovendien leidt het feit dat organisaties die op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) werken niet onder de Wmcz 2018 vallen, in de praktijk tot onduidelijke situaties. Cliëntenraden ervaren problemen in hun medezeggenschapswerk bij zorgorganisaties die werken op basis van zowel de Wmo

als de Wet langdurige zorg (Wlz) of Zorgverzekeringswet (Zvw). Dan gaat het vooral over advies- en instemmingsrechten van raden.

Evaluatie

Op dit moment werkt het ministerie aan de opdracht voor de evaluatie. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Wmcz 2018 gaf de minister meerdere malen aan dat de vraag of de cultuur binnen de instelling is veranderd, onderdeel moet zijn van de evaluatie. Of de cliëntenraden meer in positie zijn. Daarnaast gaf de minister destijds aan dat de ervaringen van cliëntenraden worden meegenomen in de evaluatie.

Wil je ervaringen met de Wmcz 2018 delen:

mail naar x.vanderkruk@loc.nl

Meer informatie over de Wmcz 2018:

www.loc.nl/evaluatie-wmcz

Luister de podcast ‘Van medezeggenschap naar zeggenschap’ van september 2023 via:

www.loc.nl/waardecast-mz-naar-z

Zie ook de artikelen op pagina 18 en 28 over het belang van lokale medezeggenschap.

Xandra van der Kruk-Ras is als adviseur verbonden aan LOC Waardevolle zorg.

Juist lokale cliëntenraden weten wat er leeft op locatie

“Goede medezeggenschap draagt bij aan waardevolle zorg”

Tekst: **Pien Heuts**

Zeggenschap organiseren zo dicht mogelijk bij mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben. En zo bijdragen aan waardevolle zorg zodat mensen het leven kunnen leiden dat bij hen past. Lokale cliëntenraden spelen daarbij een belangrijke rol. Om die rol nog beter te kunnen vervullen, biedt LOC een breed scala aan trainingen, scholing, trajecten en bijeenkomsten.

Lokale zeggenschap was en is een belangrijke pijler van de medezeggenschapswet. In de herziene Wmcz 2018 staat echter nóg specifiekier omschreven dat dáár waar mensen wonen of waar zorg wordt verleend een cliëntenraad verplicht is. Lokale raden staan centraal in de wet. Het instellen van een centrale cliëntenraad is een keuze, geen verplichting. In de praktijk ziet LOC dat instellingen de medezeggenschap soms geregeld denken te hebben met een *centrale* cliëntenraad op concernniveau. En lokale raden niet van de grond zeggen te krijgen door gebrek aan leden. De zorgorgani-

satie heeft echter de plicht de (lokale) cliëntenraad te faciliteren en te helpen met het werven van leden.

Signalerende functie

Liesbeth Honig, LOC-trainer en adviseur medezeggenschap pleit voor meer scholing en ondersteuning voor de lokale medezeggenschap. Nu zijn lokale cliëntenraden bijvoorbeeld niet altijd op de hoogte van hun instemmings- en adviesrecht. “En dat is jammer, want omdat ze dicht op de dagelijkse praktijk van een zorglocatie zitten, hebben ze *juist* een hele belangrijke signalerende functie. Lokale cliëntenraden zien als geen ander wat er leeft en speelt. Toch zie ik vaak gebeuren dat een locatiemanager vindt dat door de cliëntenraad te informeren, de raad voldoende wordt meegenomen in de besluitvorming. Terwijl de cliëntenraad dan niet in de gelegenheid wordt gesteld om invloed uit te oefenen

“Niet altijd weten lokale cliëntenraden wat hun rechten zijn”

Omdat lokale cliëntenraden dicht op de dagelijkse praktijk zitten, hebben ze juist een hele belangrijke signalerende functie.

op de besluitvorming via advies- of instemmingsrecht.” Medezeggenschap is geen doel op zich, benadrukt Liesbeth: “Het gaat om het zo goed mogelijk behartigen van de belangen van mensen die zorg nodig hebben.” Lokale cliëntenraden hebben op een breed terrein instemmings- en (ongevraagd) adviesrechten. Dan gaat het niet alleen over het opstellen van huisregels, maar ook over beleid op het gebied van kwaliteit, veiligheid en hygiëne, voeding, verzorging, recreatie en inrichting van ruimtes. En over de selectie/benoeming van een ondersteuner of de aanstelling van de direct leidinggevende van de zorgmedewerkers. Liesbeth: “Zeker die laatste functionaris is heel bepalend voor het woon-,

Dienstverlening LOC

Neem voor meer informatie over de dienstverlening van LOC (gratis voor aangesloten cliëntenraden) contact op met de Vraagbaak via 030-2843200 of vraagbaak@loc.nl

Of kijk op www.clientenraad.nl voor trainingen, trajecten om tot passende medezeggenschap te komen en ondersteuning op maat én op locatie. Ook vind je daar de brochure basisinformatie Wmcz 2018 (www.loc.nl/basisinformatie), de model-medezeggenschapsregeling (www.clientenraad.nl/modellen) en de handreiking huisregels (www.loc.nl/huisregels)

leef- en zorgklimaat van een zorgorganisatie. Niet voor niets heeft de cliëntenraad daar adviesrecht op.”

Wmcz is minimumwet

Niet altijd weten lokale cliëntenraden wat hun rechten zijn. Bij de invoering van de Wmcz 2018 hebben LOC en brancheorganisaties als hulpmiddel een model medezeggenschapsregeling ontwikkeld. Daarin spreken bestuurder en cliëntenraden algemene rechten en plichten af. De wet is een minimumwet, wat betekent dat er altijd méér kan worden afgesproken. “In de praktijk gebeurt dit helaas niet altijd”, weet LOC-adviseur en trainer Liesbeth Honig. “Het is niet eenvoudig goede medezeggenschap in de praktijk vorm te geven. We merken dat zowel management als cliëntenraad veel baat hebben bij de scholing die we op locatie geven. Scholing toegespitst op de praktijk ter plekke. Daarbij begeleiden we ook het hele proces van het formuleren van een visie op medezeggenschap tot en met het ontwikkelen van een medezeggenschapsregeling. Medezeggenschap moet je echt samen doen.”

Dit is het eerste deel in een serie over lokale medezeggenschap.

Zie ook pagina 16 over de evaluatie van de WMCZ 2018, pagina 28 over zorgzame gemeenschappen én de Vraagbaak op pagina 48 over het recht op lidmaatschap van LOC Waardevolle zorg.

SERIE: **UIT DE REGIO**

Regionale netwerken verbindende schakel cliëntenraden

Tekst: **Pien Heuts**

Tijdens drukbezochte regionale netwerkbijeenkomsten van LOC ontmoeten cliëntenraadsleden van verschillende zorg- en welzijnsorganisaties elkaar regelmatig. Elkaar inspireren, voeden, van elkaar leren en van gedachten wisselen blijkt van grote meerwaarde voor de deelnemers. Dit is het eerste deel van de serie 'Uit de regio' over regionale netwerken.

Klazien Teeuwissen ondersteunt vanuit LOC al zo'n drie jaar de vrijwilligers bij het organiseren van regionetwerkbijeenkomsten. In alle provincie zijn regioteams actief. Dat zijn teams van vrijwilligers die twee keer per jaar een bijeenkomst organiseren voor cliëntenraadsleden uit de ouderenzorg, thuiszorg, geestelijke gezondheidszorg, jeugdzorg en maatschappelijke opvang. Ook andere betrokkenen zijn welkom, maar voor hen zijn de bijeenkomsten niet gratis.

Hoe gaat het met de regionetwerken?

"Ik ben heel tevreden. Inmiddels zijn zo'n veertig vrijwilligers in regioteams actief. De bijeenkomsten die zij organiseren kunnen gaan over een actueel thema dat breed speelt zoals bijvoorbeeld regionale initiatieven rondom zorg. Maar ook over het scheiden van wonen en zorg of de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen en lokale zeggenschap. De kunst is voor die

themabijeenkomsten onderwerpen te bedenken die én aansluiten bij de actualiteit én zoveel mogelijk cliëntenraden aangaan. Voor deelnemers is het heel interessant te horen wat er bij andere zorginstellingen, in de buurt of op gemeentelijk niveau speelt. Zorg en ondersteuning worden steeds vaker een regionaal onderwerp."

Hoe ziet zo'n regioteam eruit?

"Het is een team van LOC-vrijwilligers die affiniteit hebben met een cliëntenraad - lid zijn of lid zijn geweest. Vaak komen mooie talenten bij elkaar. De een is echt een kartrekker, de ander is van de communicatie of onderhoudt het contact met LOC. Weer een ander is goed in het maken van het verslag, dat altijd snel naar de deelnemers van de bijeenkomst wordt teruggekoppeld. Er is vaak een mix van vaardigheden, achtergronden én leeftijden. Samen maken de vrijwilli-

“Samen maken de vrijwilligers zich sterk om een netwerk te vormen met collega-cliëntenraadsleden”

gers zich sterk om een netwerk te vormen met collega-cliëntenraadsleden of andere betrokkenen in hun provincie.”

Wat is jouw rol?

“Ik ben contactpersoon voor alle regionale netwerkteams. Ik help ze, zo nodig, met praktische informatie, ervaringen uit andere regioteams of met de uitwerking bij het in de steigers zetten van bijeenkomsten. Waarbij ik niet wil sturen, maar wel kan coachen en meedenken. We hebben nu samen met de vrijwilligers een handreiking gemaakt over het organiseren van netwerkbijeenkomsten. Daarin staan ook praktische zaken zoals het contact met Ruth Irik van het bedrijfsbureau van LOC bij het huren van locaties, versturen van uitnodigingen, beheer van aanmeldingen en het sturen van verslagen.”

Kan iedereen zich vanuit het cliëntenraadswerk aansluiten bij een regioteam?

“Teams zijn best vaak op zoek naar vernieuwing. Dus als je nieuwsgierig bent, stuur mij een e-mail.”

Meer informatie

LOC is altijd op zoek naar vrijwilligers in de regio.

Wil je een rol spelen in een regionaal netwerk?

Neem contact op met k.teeuwissen@loc.nl of 030-2843200 en kijk op www.loc.nl/regionetwerken

Dit is het eerste deel in een serie over regionetwerken. In het zomernummer aandacht voor het regionetwerk Zeeland.

Wat kunnen vrijwilligers van LOC verwachten?

Zorg & Zeggenschap vier keer per jaar op de deurmat. Daarnaast ontwikkelen we op dit moment een aparte plek op www.clientenraad.nl waar alle informatiemateriaal staat en waar vrijwilligers met elkaar in contact kunnen komen. We organiseren sowieso jaarlijks twee bijeenkomsten voor alle regioteams. Daarin staat centraal wat er zoal speelt en wat vrijwilligers nodig hebben om hun werk in de regio goed te kunnen doen. De volgende is online

op 27 maart. En we denken over een bijeenkomst in het najaar waar de vrijwilligers met LOC-adviseurs samenkomen. Ook zijn openbare trainingen zoals de nieuwe over ‘Onderlinge communicatie’ gratis te volgen.

Als je je als vrijwilliger voor een regioteam aanmeldt, krijg je een welkomstgesprek waarin we alle ins en outs doornemen - van de visie Waardevolle zorg tot verzekering en reglementen.

Bestuurlijke afspraken Wet zorg en dwang

Rechtsbescherming cliënten nu beter geregeld

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Omdat er voor cliënten, medewerkers en zorgorganisaties veel niet goed gaat met de uitvoering van de Wet zorg en dwang zijn begin dit jaar verbeteringen afgesproken. Deze bestuurlijke afspraken gelden als tussenoplossing tot de vernieuwde wet ingaat. LOC is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het akkoord dat de positie van mensen die onvrijwillig zorg krijgen, verbetert.

De Wet zorg en dwang (Wzd) bestaat sinds 2020. Het doel was dat mensen die zorg krijgen maximale vrijheid en veiligheid ervaren. Waarbij het niet uitmaakt of zij in een zorginstelling wonen of in hun eigen huis. Zorgverleners en zorgorganisaties moeten steeds goed onderzoeken wat vrijheid en veiligheid voor ieder persoon betekent. En daar ook naar handelen. Alleen als het echt niet anders kan mogen zorgorganisaties mensen in hun vrijheid beperken. Als dat gebeurt moet de zorgorganisatie steeds blijven nadenken hoe zij de vrijheidsbeperking weer kan afbouwen.

“Cliëntenraden hebben instemmingsrecht op het beleidsplan Wet zorg en dwang”

Onvoldoende bescherming

Vorig jaar hebben onderzoeksbureaus de Wet zorg en dwang uitgebreid geëvalueerd. In dikke rapporten werden harde conclusies getrokken over hoe de wet in de praktijk werkt. De wet is bureaucratisch en onuitvoerbaar voor medewerkers en zorgorganisaties. De rechtsbescherming van mensen die zorg nodig hebben is onvoldoende. Er is veel onduidelijkheid over toepassing van de wet in de thuissituatie.

Het kost veel tijd om de wettekst van de Wet zorg en dwang te veranderen. Daar is zeker vier jaar voor nodig. Omdat er zoveel kritiek op de huidige wet is, is er een oplossing gezocht voor de tussentijd. Dat zijn de bestuurlijke afspraken geworden. Alle belangrijke partijen hebben afspraken gemaakt hoe we in de tijd tussen nu en de vernieuwde wet toch al verbeteringen kunnen doorvoeren. Die tussentijdse afspraken gelden vanaf januari 2024.

Cliënten of vertegenwoordigers zijn voortaan betrokken bij de evaluatie van het zorgplan waarin de zorg met dwang staat opgeschreven.

Ondertussen gaan de voorbereidingen voor de wetswijziging ook door.

Afspraken

In de bestuurlijke afspraken is het volgende geregeld:

Stappenplan

Er is een eenvoudiger stappenplan gekomen met afspraken over de toepassing van zorg met dwang. En over de duur van zorg met dwang. Er komen folders voor cliënten/naasten en medewerkers met de nieuwe afspraken over het stappenplan.

Positie cliënten

Cliënten of vertegenwoordigers zijn voortaan betrokken bij de evaluatie van het zorgplan waarin de zorg met dwang staat opgeschreven. De cliënt kan zelf het initiatief nemen voor dit zorgplanoverleg.

Cliëntvertrouwenspersoon

Zorgaanbieders wijzen cliënten en naasten actief op hun recht om een beroep te doen op de cliëntvertrouwenspersoon. Voor het werk van de cliëntvertrouwenspersoon komt meer budget beschikbaar.

Betekenis bestuurlijke afspraken

Zorgaanbieders beloven zich aan de bestuurlijke afspraken te houden. Maar wil een cliënt dat de zorgaanbieder zich aan de huidige wet houdt? Dan moet de zorgaanbieder de wet naleven (en dus niet de afspraken uit het bestuurlijk akkoord). De inspectie gaat uit van de bestuurlijke afspraken bij het toezicht en de handhaving.

De zorgorganisatie moet instemming vragen aan de cliëntenraad op het beleidsplan Wet zorg en dwang (zoals in de bestuurlijke afspraken staat), in plaats van advies zoals nu in de wet staat.

Rol verpleegkundig specialist

In de beweging Radicale vernieuwing zorg is in de praktijk getest of de verpleegkundig specialist de rol als Wet zorg en dwangfunctionaris eigenstandig kan vervullen. Deze functionaris toetst het zorgplan. Er zijn twee wetenschappelijke onderzoeken gedaan naar de effecten daarvan. Daaruit bleek dat de verpleegkundig specialist deze rol prima kan vervullen. De rol van de verpleegkundig specialist staat nog niet in de bestuurlijke afspraken. Omdat dat met de huidige wettekst niet kan. De rol van de verpleegkundig specialist komt wel in de nieuwe wettekst. LOC zal bij dit overleg betrokken zijn.

Betrokkenheid LOC en Radicale vernieuwing zorg

LOC leverde de afgelopen jaren samen met cliëntenraden en de beweging Radicale vernieuwing zorg voorstellen voor herziening van de wet. Ook de komende periode zal LOC betrokken zijn bij de verdere herziening van de wet. De volledige tekst van de bestuurlijke afspraken is te vinden op www.loc.nl/bestuurlijk-akkoord

Marthijn Laterveer is bestuurder LOC Waardevolle zorg.

Levensdeskundige Miko-Serko Mamoribo-Carels:

“Je haalt een kind gewoon niet weg bij zijn familie”

“Wij waren minderwaardig. Een wit Nederlandss pleeggezin zou ons beter kunnen opvoeden.”

Foto: Remco Koers

Hoe lukt het mensen ondanks tegenslagen of andere hobbels waarde aan hun leven te geven? En wat drijft en motiveert hen van waarde en betekenis te zijn voor anderen? In deze aflevering Miko-Serko Mamoribo-Carels (39), levensdeskundige jeugd- en pleegzorg, trainer bij lotgenotenorganisatie B4youz én woonbegeleider, over zijn drijfveren.

Hij was ruim 3 jaar toen hij samen met zijn zusjes werd weggehaald bij zijn moeder, oma en andere familie. “Ik was een dromer, hechtte me niet aan mijn pleegouders.” Negen jaar lang verbleef hij in een pleeggezin waar beide

pleegouders zwaar hun boekje te buiten gingen, zo omschrijft Miko-serko de situatie. Instanties grepen niet in; geweld en misbruik waren aan de orde van de dag.

Minderwaardig

Miko-Serko is een familieman. Hij is gek op zijn drie kinderen, een jongenstweeling van 3 en een jongetje van een jaar. Dat hij zelf op jonge leeftijd uit huis werd geplaatst, was in de Papoeacultuur ongewoon, vertelt hij. “Het familienetwerk is zó belangrijk. Je haalt een kind gewoon niet weg bij zijn familie. Mijn moeder was weliswaar worstelend, maar mijn oma die ik nog steeds als een moeder beschouw, wilde met alle liefde voor ons zorgen. Samen met mijn tantes en ooms. Maar de jeugdzorginstanties vonden dat een vrouw, in 1962 gevlucht uit het toenmalige Nieuw-Guinea, niet in staat was kinderen op te voeden. Een wit Nederlands pleeggezin zou dat beter kunnen. Wij waren minderwaardig.”

Toen hij bijna 12 was, kreeg Miko-Serko eindelijk een voogd die naar hem luisterde. “Ik weet niet of het uitmaakte dat het een Surinaamse man was, maar binnen *no time* werd een onderzoek gestart naar het pleeggezin. En opeens woonde ik in Zoetermeer bij een oom en tante, en dicht bij mijn oma. Over wat er allemaal gebeurd was, werd niet meteen gepraat. Terwijl je als kind haarfijn aanvoelt, dat er niets van klopte.”

Eén woord, één blik

Vanaf dat moment is Miko-Serko als een gek een inhaalslag gaan maken op school. “Ik had een achterstand, omdat in de jaren in dat pleeggezin alles langs me heen ging. Heel doelgericht ben ik mavo, mbo en hbo gaan doen.” Wat hem enorm gevormd en gevoed heeft zijn de jaarlijkse JIP-kampen voor jongeren in pleeggezinnen. “Daar ging op mijn dertiende een wereld voor me open. Ik zag allemaal lotgenoten die aan één woord, een blik of halve zin genoeg hadden. Het ging daar ook veel over spiritualiteit en zelfstandigheid.”

Papoea-perspectief

Vanuit die JIP-kampen maakte Miko-Serko in 2002 de sprong naar de internationale conferenties van de International Foster Care Organisation (IFCO), waar hij in het jongerenbestuur gevraagd werd. “Ik merkte dat ik als ervaringsdeskundige invloed had, kon verbinden en de positie van kinderen en jongeren kon verbeteren. Dat heeft me heel sterk gemaakt. En omdat ik lotgenoten

uit alle windstreken en culturen ontmoette, besepte ik steeds meer het belang van mijn Papoea-identiteit.”

Zijn tomeloze inzet en activisme hadden ook een keerzijde. Omdat Miko-Serko de oudere, wijze, sterke schouder voor veel lotgenoten was, kwam hij zichzelf vaak tegen. Burn-outs dwongen hem een time-out te nemen. Inmiddels werkt hij weer als woonbegeleider bij een interculturele woonvoorziening. Ook zet hij alle wijsheid die hij op zijn pad heeft opgedaan in via zijn onderneming Mamoribo. En is hij verbonden aan Be4you2, platform voor ervaringsdeskundigen en professionals in de jeugdzorg. “Het mooie is daar dat we van jong tot oud vanuit ieders individuele perspectief bijdragen aan deskundigheidsbevordering van de ander. Ik voel me er vaak gedragen.”

“Als kind voel je haarfijn aan dat iets niet klopt”

Kracht levensdeskundigen

Als Miko-Serko begint te vertellen over wat hij onder ervaringsdeskundigheid verstaat, is hij niet meer te stuiten. Dat doet hij desgevraagd ook bij de door LOC ondersteunde beweging Radicale vernieuwing jeugdzorg. Omdat ervaringsdeskundigen nu vaak onderdeel zijn van het jeugdzorgsysteem, kunnen ze nauwelijks kritisch bijdragen, vindt hij. Meer heil ziet hij in ervaringsraden op afstand. “Vanuit het inheemse perspectief zie ik vooral de kracht van levensdeskundigen die hun ervaringen doorgeven. En zo aan een steeds krachtiger structuur en samenleving bouwen. Een samenleving opgebouwd uit de ervaringen van mensen. En niet vanuit instituties die bepalen dat een kind van zijn familie wordt losgerukt. Dat zou geen kind mogen overkomen.”

Meer informatie: www.loc.nl/miko-serko-op-linkedin

 Tekst: **Pien Heuts**

Foto: **iStock**

Eerste stap

Het kabinet heeft een eerste stap gezet naar een meerjarige nationale strategie (2024-2040) om de positie van mensen met een beperking en hun naasten te verbeteren. LOC en samenwerkingspartner Raad op Maat, die zich inzetten voor medezeggenschap van mensen met een beperking en hun naasten, vinden dat mensen betrokken moeten worden bij het opstellen én uitvoeren van een agenda voor de komende tijd.

In 2016 ratificeerde Nederland weliswaar het VN-verdrag Handicap, toch is de afgelopen jaren de positie van zo'n 2 miljoen mensen met een beperking en hun naasten structureel verslechterd. Dan gaat het over openbaar vervoer, publieke gebouwen, onderwijs, werk en wonen. Doordat taken naar gemeenten zijn gedecentraliseerd is het ook ingewikkelder (en kariger) geworden voorzieningen te regelen, zoals hulpmiddelen, aanpassingen aan je huis en inkomensondersteuning. Zaken die je nodig hebt om je leven te leiden zoals je dat wilt.

Meer informatie:

www.loc.nl/strategie-handicap

Zie ook het interview met Geeske Raams op pagina 10.

Tekst: **Pien Heuts**

Eigenaarschap en zeggenschap over zorg in de buurt

Samen aan de slag met vernieuwing zeggenschap

Tekst: **Willeke Krijgheld**

Met een divers gezelschap van actieve betrokkenen onderzochten we begin dit jaar hoe zeggenschap er uit kan zien als we uitgaan van mensen en niet van instituties. Een zoektocht naar een nieuw samenspel in zorg en hulp, waarbij ieder vanuit zijn of haar eigen rol bijdraagt. En waarbij de mensen om wie het gaat een stuk meer zeggenschap hebben.

Sinds 2023 trekken we samen op met Nederland Zorgt voor Elkaar en Espria Ledenvereniging om zeggenschap over zorg te vernieuwen. Het moet anders in Nederland als het gaat om zorg en hulp. We vinden dat inwoners meer invloed moeten krijgen op de organisatie van zorg en hulp in hun eigen wijk of dorp. Afgelopen januari nodigden we een breed gezelschap uit om kennis, denkkraft en creativiteit te bundelen. Om samen na te denken hoe we de gewenste cultuurverandering kunnen

bereiken, welke breekijzers er zoal nodig zijn en hoe we deze omkering van zeggenschap ook wettelijk kunnen borgen. We zijn positief verrast dat zoveel mensen, waaronder de Nationale Ombudsman en Inspecteur-Generaal van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugdingingen op onze uitnodiging. Duidelijk werd dat deze vernieuwingswens breed leeft en op steun kan rekenen. Twee avonden in januari stonden in het teken van krachten bundelen om de beweging sterker te maken en om te zetten in daadkracht.

“Geef inwoners meer invloed op de organisatie van zorg en hulp in eigen wijk of dorp”

Grote verschuivingen

De zorg in Nederland staat namelijk voor grote veranderingen. Het huidige systeem is niet houdbaar en niet wenselijk in de veranderende maatschappij. Er vinden grote verschuivingen plaats. Vanuit een afhankelijke rol als cliënt of patiënt binnen het zorgsysteem nemen mensen steeds meer een actieve rol. Van vooral

Een divers gezelschap wisselde van gedachten over een samenleving waarin inwoners zeggenschap hebben over zorg in eigen buurt of dorp.

aandacht voor behandeling verschuift de focus naar voorzorg, welzijn en herstel. Bovendien zien we dat zorg steeds meer plaatsvindt buiten de muren van de zorginstelling. Waarbij we ook aandacht hebben voor mensen die zware specialistische zorg nodig hebben. En regelen dat zij de juiste zorg krijgen van mensen die daarvoor kennis en vaardigheden hebben.

Zeggenschap verleggen

Deze ingrijpende veranderingen maken dat we fundamenteel anders moeten kijken naar het organiseren van zorg en hulp. En dat we de zeggenschap daarover moeten verleggen naar de mensen om wie het gaat. De manier waarop zeggenschap nu georganiseerd is, staat te ver van mensen af, is aanbodgericht én daarmee compleet versnipperd. Niet de persoon die zorg ontvangt is nu het uitgangspunt maar de financieringsstromen en de verschillende leveranciers van zorg en welzijn. Vaak ontvangen mensen tegelijkertijd zorg en ondersteuning vanuit verschillende organisaties, op grond van verschillende wetten. Hoe geven zij dan invulling aan hun invloed? Die invloed is nu ook versnipperd. Daarnaast is er geen ruimte om recht te doen aan het groeiende aantal bewonerscollectieven dat zelf zorg en welzijn organiseert in de eigen wijk of het dorp. Deze initiatieven

laten de vele positieve gevolgen zien wanneer je zorg samen, integraal vanuit de lokale context organiseert. Deze beweging van onderop en de enorme initiatiefkracht is nu al op veel plaatsen zichtbaar, maar wordt nog te veel gehinderd door bestaande manieren van organiseren. We willen daarom dat wijk- en dorpsbewoners meer directe invloed hebben op de manier waarop zorg en hulp vorm krijgt in hun eigen leefomgeving. Eigenlijk gaat het om een verdere inkleuring en versterking van de lokale democratie. In plaats van dat we de

Meer grip

De roep om meer grip op de eigen leefomgeving, waar zorg belangrijk onderdeel van uitmaakt, zien we als brede onderstroom in de samenleving terug. Nemen we die roep serieus, dan vraagt dit om fundamentele omkering in denken en handelen. Nu is het moment om daar stevig op in te zetten. En vol te gaan voor het versterken van eigenaarschap en zeggenschap van mensen zelf. Daarom trekken we samen op met Nederland Zorgt voor Elkaar en Espria Ledenvereniging. Onze gezamenlijke achterban bestaat uit ruim 1,5 miljoen mensen.

invloed op zorg nog verder weg organiseren richting de regio, willen we de invloed dichterbij halen: naar eigen buurt en wijk.

Echt luisteren

Tijdens beide avonden in januari daagden we de aanwezigen uit om stil te staan bij hun eigen buurt. Op welke manier maken zorg en hulp deel uit van het samenleven in jouw buurt? Draag je zelf bij, stel je zelf een hulpvraag? Hoe zou je willen dat dit er over tien jaar uitziet en wat is daar dan voor nodig? Al gauw leidde dit tot bevlogen gesprekken. Met voorbeelden waarbij het klein begint met de vraag ‘Hoe gaat het eigenlijk met je?’ - met een kopje koffie op een bankje voor het huis of tijdens sporten met de buurvrouwen. Met écht luisteren. Wat is er nodig voor een samenleving waar zorg en hulp een natuurlijk onderdeel van uitmaken? Gestoeld op een

nieuw samenspel waarbij buurtgenoten samen aan zet zijn. We vroegen wat ieder zelf zou kunnen bijdragen om daarnaartoe te werken. Een breed scala aan ideeën (van een wijkgebonden budget tot revitaliseren van dorps- en wijkraden), scherpe vragen (is het wettelijk borgen echt nodig?), bruikbare input en tips om ‘het gewoon gaan doen’ en ‘lokaal democratische principes nu al meer te versterken’. De komende maanden gaan we daar samen concreet mee aan de slag.

Meepraten?

Wil je in je eigen buurt aan de slag? Iedere twee maanden organiseren we een online sparsessie over het verleggen van zeggenschap naar de buurt/wijk. De eerstvolgende is op 22 mei. Of kom naar de eerstvolgende meet-up bij een lokaal initiatief, meer info en aanmelden via www.clientenraad.nl

Zie ook de inspirerende video over t Laethoes het kloppend hart van een gezond en vitaal dorp in Noord-Limburg via www.loc.nl/deel-van-oplossing

Willeke Krijgheld is als innovator verbonden aan LOC Waardevolle zorg en houdt zich bezig met vernieuwende (burger)initiatieven in zorg en welzijn.

Wat delen mensen op sociale media?

Volg onze socialemediakanalen of schrijf je in voor onze nieuwsbrief op loc.nl

“Wij zijn een deel van de oplossing voor de zorg die vastloopt”

“Het dorp America is in actie gekomen en heeft ervoor gezorgd dat zorg en maatschappelijke functies in het dorp blijven. Het LaefHoë's is een plek die het dorp zelf gebouwd heeft en waar zorg en allerlei activiteiten samenkomen.”

www.loc.nl/laefhoes

“Waarom wordt zorg toch steeds als een last voor de economie gezien?”

Zorg is geen last, maar een zegen.“

www.loc.nl/zegen

Vijfjarenovereenkomst zorgkantoor

“Heel fijn dat we daarmee ook met onze financiers een oplossing kunnen bedenken, die moet bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de zorg.”

LOC Waardevolle zorg

www.loc.nl/vijfjarenovereenkomst

“Petitie ‘Rust en ruimte’ in ontvangst genomen”

“Vandaag hebben Kamerleden, waaronder Caroline van der Plas, deze petitie in ontvangst genomen over de toekomst van de ouderenzorg. Met visie, concrete voorstellen en ander beleid.”

BoerBurgerB

www.loc.nl/bbb-petitie

Nieuw Generiek kompas verpleeghuiszorg en zorg thuis vertraagd

LOC teleurgesteld over oponthoud invoering

Tekst: **Mieke Hollander**

Negentien landelijke organisaties waaronder LOC hebben hard gewerkt aan de opvolger van het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg. Het nieuwe ‘Generiek kompas Samen werken aan kwaliteit van bestaan’ beschrijft voorwaarden en instrumenten die goede zorg thuis en in het verpleeghuis moeten garanderen. Zorginstituut Nederland heeft echter voorlopig de regie overgenomen.

In 2017 werd het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg van kracht. Dit kwaliteitskader beschrijft wat cliënten en hun naasten mogen verwachten van verpleeghuiszorg. Daarnaast bevat het kader een opdracht aan zorgprofessionals en zorgorganisaties om de kwaliteit van zorg te verbeteren en het lerend vermogen te versterken. Hulpmiddelen daarbij zijn bijvoorbeeld afspraken over de personeelssamenstelling en zogeheten indicatoren die informatie moeten opleveren over de kwaliteit van de verpleeghuiszorg.

Een jaar later werd ook een Kwaliteitskader Wijkverpleging voor zorg thuis ontwikkeld. Het aantal mensen in de

wijk dat thuis woonde en ingewikkelde zorgvragen had, groeide immers fors. Het Kwaliteitskader Wijkverpleging beschrijft de inhoud en organisatie van de zorg die wijkverpleegkundigen behoren aan te bieden en wat er nodig is om deze zorg te kunnen geven.

Doorontwikkelen

Vanaf het begin af aan, na invoering van beide kaders, was duidelijk dat deze doorontwikkeld moesten worden. Dat er continu gekeken moest worden of de uitgangspunten nog passen bij de actuele stand van zaken in de zorg. Eind 2022 is een start gemaakt met die doorontwikkeling. Onder leiding van voormalig politica Lea Bouwmeester is een flink aantal organisaties en mensen vanuit de betrokken domeinen aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een nieuw kader voor zorg in het verpleeghuis en thuis. De projectorganisatie en de bijhorende processtappen zijn deels afgekeken bij de gehandicaptenzorg. Deze sector heeft in 2023 met succes een

“De zorg snakt naar minder bureaucratie en meer aandacht voor de mens”

Het Generiek kompas sluit aan bij de verschillende zorgfases: van thuiszorg tot verpleeghuiszorg.

Kwaliteitskompas Gehandicaptenzorg, als opvolger van het oude kwaliteitskader, ontwikkeld.

Behoud eigen regie

Op hoofdlijnen waren alle partijen snel op één lijn te krijgen. Cliënten en hun naasten waren en blijven het uitgangspunt. Waarbij vooral het behoud van eigen regie belangrijk is voor kwaliteit van bestaan, zodat mensen die zorg nodig hebben hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen. Het Generiek kompas legt daarbij sterk de nadruk op samenwerking tussen mensen met een zorgvraag, professionals, mantelzorgers en andere betrokkenen. Die samenwerking is gericht op het afstemmen van zorg op de individuele behoeften zodat zorg kan aansluiten op het leven dat mensen willen leiden. Het Kompas sluit aan bij de verschillende zorgfases: van thuiszorg tot verpleeghuiszorg. Professionals zoals verzorgenden, verpleegkundigen, specialisten ouderenzorg, gerieters, fysiotherapeuten en ergotherapeuten blijven hun handelen baseren op bewezen voorbeelden vanuit de praktijk en de wetenschap. Wat hen uiteraard niet ontslaat van het zelfstandig nadenken en aansluiten bij de wensen van de mens met een hulp/zorgvraag. Zij blijven hun professionele standaard verder ontwikkelen en blijven gebruik maken van richtlijnen, protocollen en indicatoren.

Minder tellen, meer vertellen

Vooral de partijen die de mens met een hulp- en zorgvraag vertegenwoordigen, zoals LOC, KBO-PCOB, ANBO, MantelzorgNL, de Raad van Ouderen, Koepel Gepensioneerden, ouderenbonden en NCZ, maar ook brancheorganisatie Actiz, Spot, Zorgthuis zetten tijdens de overleggen over het nieuwe kompas, stevig in op 'minder tellen en meer vertellen'. Geen onnodige handelingen dus die mensen die zorg nodig hebben niets opleveren. Wat ook nog eens de zorgprofessional van onnodige bureaucratie verlost. Dit perspectief werd gesteund door het advies van de Raad voor de Volksgezondheid van oktober 2023, getiteld 'Is dit wel verantwoord?' Daarin pleit de raad voor een fundamentele verandering van het verantwoording afleggen. Uitgangspunt van het advies is eveneens minder bureaucratie en meer aandacht voor de mens.

Hoewel de meeste partijen die aan het nieuwe Generiek kompas hebben gewerkt, vinden dat het tijd is voor meer vertrouwen en verantwoorden door te vertellen in plaats van alleen maar te meten, was daarover geen unanimititeit. De Nederlandse Patiënten Federatie staat op het standpunt dat het meten via indicatoren wel degelijk van toegevoegde waarde is.

In december 2023 is het nieuwe Generiek kompas door

alle partijen behalve de patiëntenfederatie ingediend bij het Zorginstituut Nederland.

Regie overgenomen

Daarop oordeelde het Zorginstituut dat er weliswaar een mooi kompas met een goede basis ligt. Maar dat het 'implementatieplan', een formele eis voor opname in het register, nog onvoldoende rijp zou zijn. Ondanks een aanscherping door partijen blijft het instituut deze mening toegedaan. Dat betekent dat het Zorginstituut, dat rechtstreeks onder het ministerie van VWS valt, de regie heeft overgenomen. Doorzettingsmacht heet dat met een ingewikkeld woord. Een onafhankelijke raad van deskundigen op het gebied van zorg, de Kwaliteitsraad van het Zorginstituut, is gevraagd om in overleg met relevante betrokken organisaties het Generiek kompas verder te ontwikkelen.

Hoe verder?

Partijen die aan het Generiek kompas hebben gewerkt, zijn uiteraard teleurgesteld. Ook omdat dit besluit van het Zorginstituut onverwacht kwam. Gedurende het proces is regelmatig met achterbannen overlegd tijdens klankbordbijeenkomsten. Waardoor in gezamenlijkheid

“Het Zorginstituut gaf geen groen licht; invoering van het nieuwe kompas is vertraagd”

een goed, gedragen resultaat tot stand kwam. Dat goede resultaat heeft het Zorginstituut ook erkend, alleen kon men zich nog niet vinden in het implementatieplan.. LOC benadrukt dat snelheid geboden is, omdat het huidige Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg tekortschiet. Een aantal zorgorganisaties weigerde er daarom nog mee te werken.

Volg het laatste nieuws over de ontwikkeling via www.loc.nl en de nieuwsbrieven (www.loc.nl/nieuwsbrief).

Zie ook het artikel op pagina 8 over de petitie ouderenzorg van morgen en pagina 35 over (Ont)regel de zorg.

Mieke Hollander is bestuurder LOC Waardevolle zorg.

Live event (Ont)regel de zorg

“Zoek mensen met wie je het samen kunt doen”

Tekst: **Aukje Lausberg**

Begin februari kwamen veel belangstellenden uit zorg en welzijn af op het live event (Ont)regel de zorg. Tijdens deze inspiratiedag, een initiatief van het Actie Leer Netwerk, organiseerde de beweging Radicale vernieuwing een aantal workshops vanuit de visie ‘Grenzeloos ontregelen, zinvol aan de slag’. “Wat vind je belangrijk en wat heb je daarvoor nodig.”

De plenaire opening start met Marcel Canoy, hoogleraar gezondheidseconomie aan de VU Amsterdam, tevens verbonden aan ACM, Vilans en Kwaliteitsraad Zorginstituut. Canoy is op al deze plekken bezig met ontregelen in de zorg. Hij noemt vijf redenen waarom wij zoveel regels hebben in Nederland. De eerste vier redenen liggen buiten onszelf. De vijfde reden: de meeste bureaucratie veroorzaken we zelf. “Een voorbeeld daarvan is de minutenregistratie”, zegt hij, “Vandaag draait het erom wat wij zelf, als mens en als vertegenwoordiger van de zorgorganisatie, kunnen doen. Naar schatting is zo’n 25 procent van de regels in jouw organisatie onoverkomelijk, de andere 75 procent kun je dus zélf ontregelen.”

“De meeste bureaucratie veroorzaken we zelf”

Durven heeft twee kanten

In het gesprek met ‘Nurses know better’, een initiatief waarin verpleegkundigen en specialisten samenwerken aan (ont)regelen, komt naar voren dat durven een belangrijk thema is. Een voorbeeld: een verpleegkundige die geen pijn op het te opereren been van een patiënt durfde te zetten, want volgens de regels mag ze dat niet. Durven heeft twee kanten: ik vind het zelf eng of ik durf het wel maar ik ben bang voor mogelijke (juridische) gevolgen. Vertrouwen in elkaar, in het vakmanschap en vertrouwen vanuit ‘de top’ (mt, rvb, rvt) is hiervoor essentieel.

Het ministerie van VWS gaf in 2022 het startschot voor het programma (Ont)regel de zorg 2022-2025. Meer tijd en werkplezier is het doel. Het middel: met alle partijen in de zorg de administratieve regeldruk aanpakken. Daartoe organiseert het ministerie zogeheten schrapsessies. Steeds als er regels worden afgeschaft, komen

Deelnemers aan de workshops bespreken het belang van zorg vanuit de relatie.

er via de achterdeur minstens zoveel regels voor terug, geeft VWS aan. Het lijkt alsof mensen een regelbehoefte hebben. Er is wel een beweging op gang gebracht waardoor mensen nadenken over wat nodig is en wat (misschien) niet hoeft.

Werken vanuit de bedoeling

Wouter Hart, spreker en schrijver over werken vanuit de bedoeling, sluit het plenaire deel af. Zijn laatste boek is getiteld: 'De oplossingsmachine. Van moeten naar willen.' Alles draait volgens hem om de vragen te stellen: wat vind je belangrijk en wat heb je nodig om dat te bereiken? Niet de (potentiële) oplossing bespreken, maar het vraagstuk (zie kader hieronder). En dat is precies wat de deelnemers van de door LOC ondersteunde beweging Radicale vernieuwing zorg samen doen.

“Voor het schrappen van belemmerende regels is het fijn samen sterk te staan”

Zorg vanuit de relatie

De uitdaging die de beweging 'Radical vernieuwing van regels naar relaties' steeds weer voorlegt, ook tijdens de workshops: levert onze zorg écht een waardevoller leven op? Wat is dat en wil je dat echt vooropstellen? Zo ja, hoe kun je dat organiseren? De beweging stelt dat de kwaliteit van zorg vanuit de relatie tot stand komt. Wat heb je nodig om die steeds weer centraal te stellen? In de twee groepen die aan de workshop deelnemen komt steeds weer het vertrouwen in het vakmanschap van de verpleegkundige terug. Vertrouwen vanuit jezelf, je collega's, de mens die zorg ontvangt, diens naasten en de organisatie. Vertrouwen is nodig om relaties op te bouwen en relaties zijn een sleutel voor waardevol leven. In de workshop komt het belang van samen optrekken ter sprake. Zoek mensen met wie je het samen kan doen.

Doen waar het om draait

'Slopen wat overbodig is en doen waar het om draait', dat is de slogan van het Slopersteam van zorgorganisatie Mijzo. Om afscheid te kunnen nemen van de controlecultuur binnen de organisatie is nodig om samen te

Werken vanuit de **OPLOSSING** die je voor de ander - goed bedoeld - hebt bedacht, veroorzaakt het volgende:

1. Het gevoel bij de ander dat die iets moet
2. Het eigen kompas wordt uitgezet
3. Tegengestelde belangen verschijnen
4. Het werkelijke vraagstuk blijft uit zicht

Werken vanuit de **BEDOELING**, zorgt voor:

1. Iets willen
2. Het eigen kompas wordt aangezet
3. Overeenkomstige belangen verschijnen
4. Het werkelijke vraagstuk blijft in zicht

Je organiseert dit dus door niet de oplossing maar het probleem/de uitdaging te bespreken. Zo word je samen verantwoordelijk. Dit voorleggen gaat als volgt: herken je het, wil je er wat aan doen, wat heb je dan nodig?

werken aan vertrouwen. Renée Hulst en Nicole van de Made, beleidsadviseurs, geven een kijkje in hoe Mijzo hiermee de medewerkers de ruimte geeft om zich te kunnen richten op waardevolle zorg.

Stop met dubbele medicatiecheck

Carintreggeland schafte op 1 juni 2021 in de hele organisatie de dubbele controle af bij risicovolle medicatie - tot ieders tevredenheid. De dubbele controle is een voorbeeld van de enorme regeldruk die zorgorganisaties veel tijd en menskracht kost. Pauline Siepel en Emmely Hoek, managers zorg, delen hoe het was om deze stap als eerste organisatie te zetten. Hoe ervaren medewerkers dit? Zijn de incidentmeldingen ongewijzigd en voelen medewerkers zich met dit beleid nog steeds veilig en vertrouwd?

Zorgzaam samenleven is leuker

Bernadette Willemse, bestuurder Reigershoeve, vertelt hoe zij werkt aan waardevolle zorg en de zorgzame leefgemeenschap die ze als Reigershoeve willen zijn. “Samen met medewerkers, bewoners en naasten werken aan de kwaliteit van zorg vanuit hetzelfde verlangen, maakt het

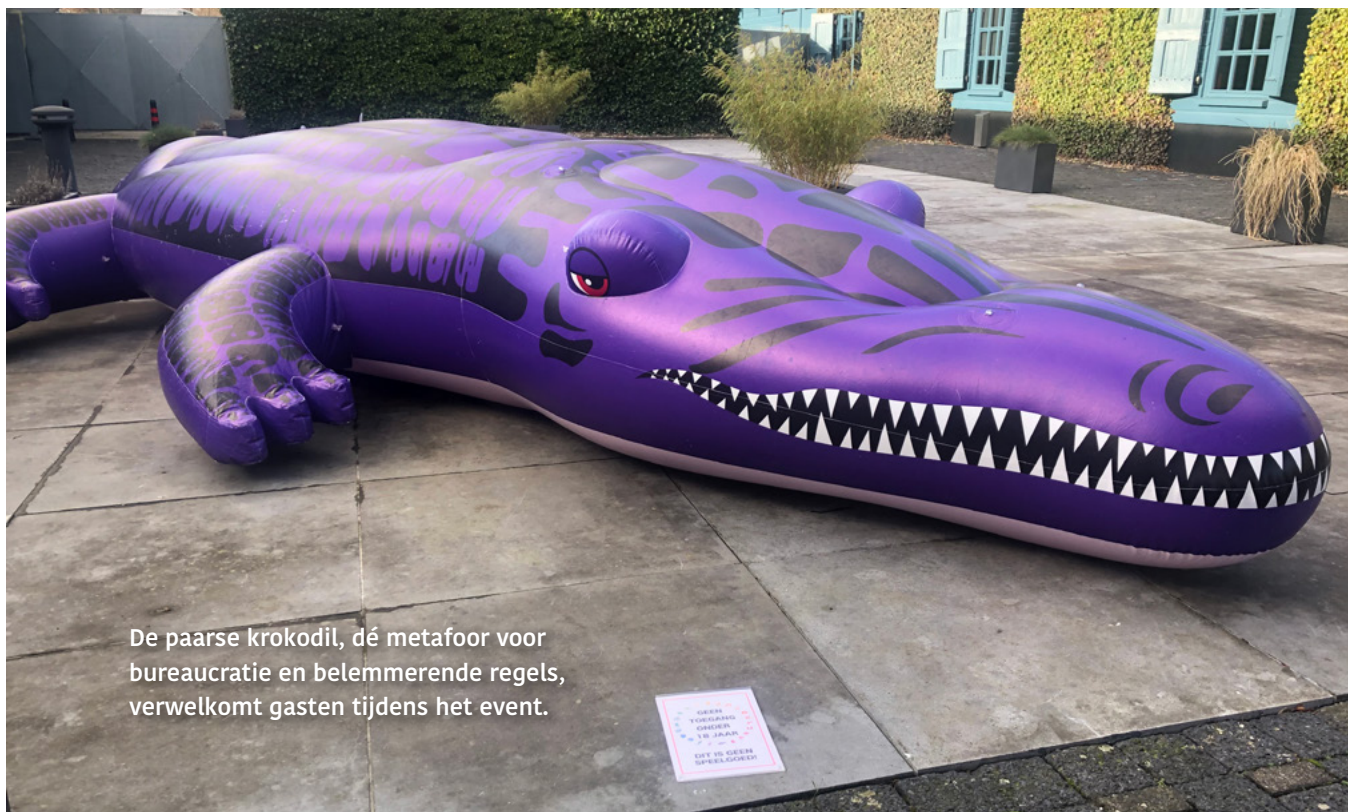
wonen en werken op de Reigershoeve leuker voor iedereen. Dit proces is nooit klaar. Het zou wel fijn zijn als het proces steeds makkelijker wordt. Voor het schrappen van eventuele belemmerende regels die je echt niet alleen kan aanpakken, is het fijn om samen sterk te staan. Dan helpt het om samen de beweging van Radicale vernieuwing te vormen.”

Clëntenraad: pak de regie!

Er is ruimte voor organisaties om aan te sluiten bij de beweging Radicale vernieuwing. Juist de cliëntenraad kan dit aanbevelen in de eigen organisatie. Wil je meer horen en mee leren? Welkom bij diverse bijeenkomsten: www.radicalevernieuwing.nl/bijeenkomsten

Zie ook het artikel op pagina 8 over de visie op ouderenzorg van morgen en pagina 32 over het nieuwe Generiek kompas.

Aukje Lausberg is als secretaris van de radicale vernieuwingsbewegingen verbonden aan LOC Waardevolle zorg.

De paarse krokodil, dé metafoor voor bureaucratie en belemmerende regels, verwelkomt gasten tijdens het event.

Vrijwilligers LOC-Bouwpool geven stokje door

“Kwaliteit van wonen is zó belangrijk als je zorg nodig hebt”

Tekst: **Pien Heuts**

De LOC-Bouwpool moet verjongen, vinden tachtigers Jan Meerpoel, Remmert Pels en Henk Neep. Daarom hebben zij na vele jaren intensieve begeleiding van cliëntenraden tijdens adviestrajecten bij (ver)bouw- en nieuwbouwprojecten, afscheid genomen van LOC. “Kwaliteit van wonen is een voorwaarde om een waardevol leven te kunnen leiden.”

Te kleine huiskamers, te hoge ramen voor een rolstoel, te smalle gangen, uitzicht op een blinde muur, ongemakkelijk meubilair - de voorbeelden waar de Bouwpool-experts in hun adviescarrière tegenaan liepen, zijn talloos. Van de vele klussen voor de LOC-Bouwpool kan architect Jan Meerpoel zich een aantal nog goed herinneren. Op de plek van een gesloopt verpleeghuis zou een gebouw voor mensen met dementie komen. De architect had een half rond gebouw ontworpen met studio's als pizzapunten. Jan: “Dat kon helemaal niet. Het zag er van buiten mooi uit, maar het was allesbehalve gebruiksvriendelijk. Gelukkig had de cliëntenraad ons er op tijd bijgehaald en kon het plan worden aangepast.”

Ruim achttien jaar heeft architect Jan Meerpoel (82) namens LOC cliëntenraden bijgestaan bij hun advies- en instemmingsrol bij verbouw, nieuwbouw en renovaties van zorglocaties. Vaak samen met collega's Henk Neep

en Remmert Pels. Er op tijd bij zijn, is hun devies. Liefst al bij de totstandkoming van het programma van eisen. Dan heb je als cliëntenraad de meeste invloed. Jan bewaart goede herinneringen aan zijn vrijwilligerswerk voor LOC. “Kwaliteit van wonen is zo belangrijk, zeker ook als je zorg nodig hebt. Mijn eerste stap, als een cliëntenraad ons had ingeschakeld, was altijd een gesprek. Als ik dan met mijn blindenstok de vergaderruimte binnenkwam, werd het doodstil. ‘Wat moeten we met zo'n blinde vent,’ hoorde ik ze denken. Ik vond het mooi dat ik ondanks mijn blindheid als een soort docent informatie kon overbrengen, die écht werd opgepakt. Dat ik cliëntenraadsleden wijzer kon maken.”

“Het is je huis, ook als je zorg nodig hebt”

Jan Meerpoel: “Wat moeten we met zo’n blinde vent, hoorde ik ze denken.”

Remmert Pels: “Als je ouder bent wil je zoveel mogelijk meekrijgen van het leven van alledag.”

Nooit zonlicht

Ook bouwkundige Remmert Pels (82) schudt moeiteloos adviestrajecten uit zijn mouw. Het ging om een cliëntenraad van een zorglocatie in Gelderland. Die constateerde dat bewoners volgens de nieuwbouwtekeningen veel te dicht op elkaar kwamen te zitten. En een deel van de bewoners zou nooit zonlicht zien. Remmert: “Logisch dat mensen daar niet wilden wonen. Samen met de cliëntenraad hebben we in overleg het programma van eisen totaal veranderd en daarmee het bestuur overtuigd. Bewoners waren erg blij met het resultaat.”

Het is je huis, benadrukken de drie scheidende Bouwpoolleden als ze het over het belang van kwaliteit van wonen met zorg hebben. Medezeggenschap tijdens een bouwproces is daarom niet te onderschatten. Bewoners weten immers zelf het beste wat ze nodig hebben. “Doorsnee architecten denken vaak dat oudere bewoners rust willen en in het groen willen kijken”, onderzocht Remmert. “Als je ouder bent, wil je echter zoveel mogelijk meekrijgen van het leven van alledag. Dan interesseert het liefdesleven van de koolmees je minder.

Ik heb meegemaakt dat mensen vchten om een appartement aan de rumoerige straat te krijgen.”

Ingewikkeld proces

Henk Neep (80), bouwkundig ingenieur en ook geschoold in de installatietechniek, was ruim achttien jaar betrokken bij de LOC Bouwpool en de Expertpool Zorg & Geld. Ook heeft hij in de raad van toezicht van LOC gezeten en veel cliëntenraadswerk gedaan. Tijdens een eerste bijeenkomst met een cliëntenraad liet hij altijd met behulp van een presentatie alle fasen van een bouwproces zien en ook alle advies- en instemmingsmomenten voor de cliëntenraad. “Samen met Jan gaf ik meestal de toelichting en Jan beantwoordde de vragen. Dat werkte prima om een ingewikkeld bouwproces toegankelijk te maken.”

Naast goede begeleiding van cliëntenraden door de Bouwpool wijst Henk ook op het belang van scholing. “Het is belangrijk dat je als cliëntenraad weet wat je rechten zijn. Omdat het verloop in raden soms groot is, zou eens per twee jaar een training bij LOC heel goed

Henk Neep: “Het is zó belangrijk dat je als cliëntenraad weet wat je taak is en rechten zijn.”

zijn. Nieuwbouw- of renovatieprojecten duren vaak, van af plan tot oplevering, járen. Intussen kan de cliëntenraad op een locatie dan compleet vernieuwd zijn. Het is belangrijk dat de kennis over het bouwproject en de medezeggenschap daarop binnen de locatie en de raad behouden blijft. Pas dan kun je als cliëntenraad echt invloed hebben.”

Afstand groter

In de jaren dat de drie Bouwpoolers bij LOC aangesloten cliëntenraden gratis begeleidden, is er veel veranderd. Ook de medezeggenschapsrechten (Wmcz 2018) werden aangepast. Financierden, bouwden of verbouwden zorgorganisaties voorheen bijna altijd in eigen beheer. Nu zijn het vaak woningbouwcorporaties, beleggers of investeerders. De zorgorganisatie huurt de locatie

“Bewoners weten zelf het best wat ze nodig hebben”

vervolgens. Daardoor is het soms moeilijker voor de medezeggenschap, omdat de afstand groter is. “Wie betaalt, bepaalt”, stelt Jan Meerpoel.

“Bovendien”, vult Remmert aan, “willen die corporaties vaak een gebouw dat op lange termijn ook nog voor andere doeleinden kan worden gebruikt. Dat was vroeger met de bouw van een verzorgings- of verpleeghuis natuurlijk niet zo.” Jan: “En omdat er steeds meer kleinschalig wordt gebouwd, met een gemeenschappelijke huiskamer voor zo’n acht tot twaalf mensen, is de instemmingsrecht op de inrichting heel belangrijk. Mensen leven daar vaak de hele dag. Bewoners, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals moeten er uit de voeten kunnen.” Remmert: “Ik heb meegemaakt dat een woningcorporatie een gemeenschappelijke huiskamer maar verloren ruimte vond. Mensen hadden toch een eigen kamer?”

Uiteindelijk draait medezeggenschap om communicatie, besluit Henk. “Tachtig procent van een succesvol traject is communicatie. Je moet het samen doen als cliëntenraad en bestuurder. Er moet gelijkwaardigheid en respect zijn tussen partijen. Het moet geen juridisch gevecht worden.”

LOC Bouwpool

Bij LOC aangesloten cliëntenraden kunnen gratis gebruikmaken van de expertise van de LOC Bouwpool. Cliëntenraden hebben advies- en instemmingsrecht bij nieuwbouw- en renovatieprojecten van de zorgorganisatie. Die zijn als het goed is, zoals de Wmcz 2018 gebiedt, precies vastgelegd in de medezeggenschapsregeling tussen bestuurder en cliëntenraad. Het is zaak je als cliëntenraad zo vroeg mogelijk te mengen in de jongste bouwplannen.

Wil je de Bouwpool versterken?
Kijk dan op www.loc.nl/bouwpool

Meer informatie:
www.loc.nl/bouw-verbouw-sluiting

Zie ook de handreiking Bouwstenen voor cliëntenraden via www.loc.nl/bouwstenen

Wat delen mensen op sociale media?

Volg onze socialemediakanalen of schrijf je in voor onze nieuwsbrief op loc.nl

Video: 5 oplossingen voor fundamentele verandering jeugdzorg!

LOC Waardevolle zorg
www.loc.nl/5oplossingen-fb

“Zorg is van mensen!”

Van ‘mee mogen praten’, naar: de touwtjes in handen. We willen dat mensen in buurten, wijken en dorpen meer structurele invloed hebben over hoe de zorg is geregeld. Deze praatplaten geven inkijkjes in waar we dit jaar aan werken. Hou ons in de gaten en laat het weten als je wilt aanhaken (zie ook pagina 28).

LOC Waardevolle zorg
www.loc.nl/zorg-is-van-mensen

LOC-podcasts

Vanuit LOC Waardevolle zorg ontwikkelen we podcasts. Over hoe mensen in zorg en welzijn werken aan een beweging van regels naar relaties. Zodat wat er voor mensen toe doet steeds het uitgangspunt kan zijn. En niet geld, systemen, regels, belangen of gewoontes. www.loc.nl/podcast

“Van wie moeten woonvoorzieningen zijn?”

“Familie mag mee ontwikkelen? Of is het van de familie en van de cliënt?” Een blog met interessante praktijkvoorbeelden over hoe je naasten (structureel) kunt betrekken bij de langdurige ggz. ‘Het is ook een voorwaarde, het moet.’

Mirjam van Dootingh
www.loc.nl/eigenaar-woonvoorziening

Instemmingsrecht cliëntenraad huisregels roken in privéruimte en buitenruimte

Ggz-cliënte vecht met succes rookverbod aan

Tekst: **Loes den Dulk, Xandra van der Kruk-Ras**

Volgens de in 2021 aangescherpte wetgeving is roken in zorginstellingen verboden. Roken mag alleen nog buiten én in de privéruimte van de cliënt. Tenzij in de huisregels, mét instemming van de cliëntenraad, is vastgelegd dat ook daar niet langer mag worden gerookt.

In het streven naar een rookvrije generatie is wetgeving in 2021 aangescherpt. Alle beleid rond die wettelijke voorschriften is dus verplicht en daarmee heeft de cliëntenraad over die besluiten geen advies- of instemmingsrecht - omdat ook de zorginstelling hier geen keuze in heeft.

Daarnaast is in 2018 met 70 maatschappelijke organisaties het Nationaal Preventieakkoord afgesproken. Daarin is onder meer vastgelegd dat in 2030 de hele zorg rookvrij is. Het Preventieakkoord bevat geen verplichtingen maar afspraken waar iedere zorginstelling zelf invulling aan kan geven. Het streven de zorg rookvrij te maken kan bijvoorbeeld leiden tot regels over niet roken op het buitenterrein van de instelling. Of op de eigen kamer of balkon.

Wanneer de instelling in het kader van het Preventieakkoord een verbod op roken op het terrein of in de eigen ruimten van cliënten wil opnemen in de huisregels, moet dat voorgenomen besluit ter instemming

worden voorgelegd aan de cliëntenraad. In alle gevallen heeft de cliëntenraad recht op informatie over de voorgenomen besluiten.

Uitspraak rechter

Is iemand gedwongen opgenomen op grond van de Wet verplichte ggz (Wvvggz) of de Wet zorg en dwang (Wzd)? Dan moeten daar volgens de wet huisregels zijn “voor de ordelijke gang van zaken en de veiligheid, passend bij de doelgroep”. Voor de Wvvggz geldt dat over deze huisregels een klacht kan worden ingediend.

“Cliëntenraden hebben instemmingsrecht bij rookverbod privéruimten in huisregels”

De rechter oordeelde eind 2023 dat geen algeheel rookverbod mag gelden in privéruimten van cliënten.

Dat gebeurde afgelopen jaar in Oost-Brabant. Een cliënte van een ggz-instelling klaagde dat de instelling een algemeen rookverbod had ingevoerd voor alle gebouwen (dus ook de eigen kamer) én het terrein van de instelling. Maar de huisregels waren hier niet op aangepast. De instelling voerde tijdens de rechtszaak aan dat ze volgens de wet verplicht was om een algeheel rookverbod in te voeren. Maar de rechter oordeelde dat de wet de privéruimte en de open lucht juist uitzondert van een rookverbod. Ook gaf de rechter aan dat de ggz-instelling onvoldoende had onderbouwd waarom een rookverbod automatisch onder de huisregels zou vallen. Gezondheidsredenen vallen immers niet onder “een ordelijke gang van zaken en veiligheid”.

Cliëntenraad en instemmingsrecht

Een aantal zaken is belangrijk:

- Is het doel van de regel (rookverbod eigen kamer en buitenlucht) helder?
- Heeft dat doel te maken met de ordelijke gang van zaken of de veiligheid?
- Wat zijn de argumenten van de zorginstelling?
- Hoe beperkend is de regel voor cliënten? Met andere woorden: is het nut of de noodzaak van de regel in verhouding met beperking van het recht dat een cliënt heeft om zijn/haar leven zoveel mogelijk zelf in te richten?
- Wat als de cliënt niet zelfstandig het terrein af mag of kan?

Welke acties cliëntenraad?

- De cliëntenraad kan het rookbeleid (en ander beleid) regelmatig op de agenda zetten. De raad kan bijvoorbeeld adviseren dat elkaar aanspreken de norm zou moeten zijn. En laten zien wat daarvoor nodig is. Het aanspreken blijft de verantwoordelijkheid van de zorginstelling.
- De cliëntenraad kan signaleren waar de huisregels niet worden nageleefd of niet goed werken. Mooi voorbeeld: op advies van de raad werden de geldende regels, zoals niet roken bij de ingang van het gebouw, nog een keer onder de aandacht gebracht in de vorm van een positieve bijeenkomst, een feestje.
- De cliëntenraad kan adviseren cliënten meer en beter voor te lichten.
- De cliëntenraad kan vragen of het beleid in de praktijk ook echt bijdraagt aan het doel: de rookvrije zorg.
- De cliëntenraad kan de huisregels (jaarlijks) kritisch bekijken.

Meer informatie: brochure ‘Huisregels, een handreiking voor de cliëntenraad’ via www.clientenraad.nl/vraagbaak

Loes den Dulk is directeur van Raad op Maat (www.raadopmaat.org) samenwerkingspartner van LOC. Xandra van der Kruk-Ras is als adviseur verbonden aan LOC Waardevolle zorg.

Zeven organisaties doen al mee

Kernpunten ervaringsdeskundigen en professionals herkend

Tekst: **Douwe Dronkert**

Na een eerste ronde kennismakingsgesprekken met bestuurders en directeuren van jeugdzorgorganisaties, bleek er interesse in Radicale vernieuwing jeugdzorg. Intussen komt er zicht op hoe de organisaties aan radicale vernieuwing kunnen werken. In de eigen organisatie én gezamenlijk.

Zeven organisaties hebben al aangegeven dat ze graag mee willen doen. Het gaat om D3 (Dromen, Durven, Doen), entrea lindenhout, Jeugdbescherming Gelderland, Jeugdbescherming West, Leger des Heils Jeugdbescherming, Partners voor Jeugd en Samen Veilig Midden-Nederland (SAVE).

Behoeften

Ingrid Rebel, coördinator Radicale vernieuwing jeugdzorg: “We zijn overal met open armen ontvangen.” De bestuurders hebben aangegeven veel van de kernpunten te herkennen die jongeren, ouders en professionals binnen de vernieuwingsbeweging hebben aangegeven, als het gaat om wat er nodig is voor radicale vernieuwing (Kijk daarvoor ook op www.rvjeugdzorg.nl). Ook werd duidelijker waar de behoeften van de bestuurders liggen en wat zij zoal nodig hebben.

Wat hen aanspreekt is de brede insteek van Radicale vernieuwing jeugdzorg. Namelijk dat het draait om men-

sen (kinderen, jongeren, ouders, naasten, professionals) en wat voor hen belangrijk is in het leven. En dat daar in onze samenleving vaak niet echt aandacht voor is, waardoor er veel dingen onnodig misgaan. Waardoor mensen ook onnodig vaak met jeugdzorg te maken krijgen. Herhaaldelijk kwam dan ook de vraag op: hoe sluiten we nu goed aan bij kinderen, jongeren en ouders? Hoe kunnen we ons meer inleven in hun wereld, om hen beter te leren begrijpen? Ook kwam de vraag naar voren: wat kunnen we leren van gemaakte fouten, en van de pijn

“Patronen sluipen er ook bij jonge en vernieuwende organisaties makkelijk in”

“Hoe sluiten we nu goed aan bij kinderen, jongeren en ouders?”

die daarmee gepaard gaat? En hoe kunnen we elkaar gaan vertrouwen, voorbij polarisatie bewegen? Hoe kan iedereen optimaal zijn eigen rol pakken? Het zijn spannende vragen, maar ook fundamentele.

Hoop

De bestuurders zijn er ook over te spreken dat deelnemers binnen de beweging gezamenlijk de agenda van de beweging kunnen bepalen. Er is hoop dat ze via kleine stapjes gestaag vooruitgang kunnen gaan boeken. Coördinator Ingrid Rebel: “De uitgangspunten van Radicale vernieuwing jeugdzorg sluiten goed aan bij wat deelnemers al doen of voor zich zien, en willen versterken.” Deelnemers zijn enthousiast om eerst binnen de eigen organisatie aan de slag te gaan en bijvoorbeeld de verbinding te leggen met programma’s die medewerkers volgen. Ook bij jongere en vernieuwende organisaties sluipen bepaalde patronen en gewoontes er maar al te gemakkelijk in. Hoe kun je dat keren? In de gesprekken is nog een aantal specifieke onderwerpen genoemd dat ook aandacht zou kunnen krijgen binnen de beweging. Zoals de vraag of zwaardere vormen van jeugdzorg en jeugdbescherming misschien ook zouden kunnen leren van hoe kinderen, jongeren en ouders bejegend worden in lichtere vormen? En kunnen we onze krachten bundelen om de gesloten jeugdzorg af te bouwen?

Vervolg

De bestuurders hebben aangegeven met elkaar op te willen trekken. Op het moment van het ter perse gaan van dit tijdschrift wordt door LOC Waardevolle zorg (initiatiefnemer van de beweging) een eerste ‘Kampvuorgesprek’ gepland. Een bijeenkomst in informele setting, waar bestuurders elkaar ontmoeten, maar ook de ervaringsdeskundigen, (groot)ouders en professionals die vanaf het eerste uur betrokken zijn bij Radicale vernieuwing jeugdzorg. Naast kennismaken is het doel van dit gesprek ook om samen verdere acties te bepalen voor de vernieuwingsbeweging. Hoe kan een ieder met zijn organisatie aan radicale vernieuwing werken? En wat kan het landelijke netwerk betekenen ter ondersteuning en versterking? Voor radicale vernieuwing is het essentieel dat bestuurders actief betrokken zijn. Maar het zijn de hulpverleners, cliëntenraadsleden, kinderen, jongeren, ouders en ervaringsdeskundigen die dag in dag uit met elkaar het verschil maken. Daarom willen we hen verderop ook betrekken, net als in de vernieuwingsbewegingen die LOC ondersteunt in de zorg in het verpleeghuis en thuis, in de geestelijke gezondheidszorg en in de gehandicaptenzorg. Hoe kijken zij hier naar?

Meer informatie: www.rvjeugdzorg.nl

Douwe Dronkert organiseert betrokkenheid voor LOC Waardevolle zorg.

“Eerst een gezamenlijke visie, dan de rest”

Vele cliëntenraden in zorg en welzijn behartigen de belangen van mensen die zorg nodig hebben. LOC ondersteunt hen daarbij met trainingen, cursussen, adviezen, netwerkbijeenkomsten en allerlei andere diensten. In deze aflevering van de rubriek cliënt & raad vertelt Bart Peek (24) over zijn afstudeeropdracht om een cliëntenraad op te zetten bij zorgorganisatie Levéo.

Levéo is een landelijke organisatie die bestaat uit CareHouse (begeleiding kinderen, jongeren en jongvolwassenen tot 23 jaar en hun gezin), OpgroeiPraktijk (kleinschalige jeugd-ggz tot 18 jaar) en Perspectief (kleinschalige ggz vanaf 18 jaar). Er zijn 19 locaties waar 150 zorgprofessionals werken.

Geslaagd?

“Jazeker.”

Hoe kwam je bij Levéo terecht?

“In het kader van mijn afstudeeronderzoek van mijn studie Sportmarketing en Management aan de Hogeschool Rotterdam. Levéo zocht iemand die de mogelijkheden van een cliëntenraad in kaart kon brengen en een eerste aanzet tot zo'n raad kon geven. Omdat ik tussen 2015 en 2021 vanwege een eetstoornis veel met de jeugd-ggz in aanraking ben geweest, wilde ik als ervaringsdeskundige graag bijdragen aan het opzetten van

medezeggenschap. Mijn hart ligt echt bij de zorg, merk ik. Ik heb tijdens behandeltrajecten best wat negatieve ervaringen gehad – alle goede bedoelingen van hulpverleners ten spijt. Het is zó belangrijk dat de stem van cliënten wordt gehoord.”

Hoe was de medezeggenschap bij Levéo geregeld?

“Die was er niet in de vorm van een cliëntenraad. De adviseur kwaliteit haalde via cliëntenpanels met behulp van vragenlijsten informatie op. Er was eerder geprobeerd een cliëntenraad van de grond te krijgen, maar dat was niet gelukt. Op basis van de nieuwe Wmcz 2018 die in 2020 van kracht werd, is een cliëntenraad ook bij Levéo verplicht.”

Hoe ben je te werk gegaan?

“Ik heb alle 150 zorgprofessionals benaderd met uitleg over mijn onderzoek over het belang van medezeggenschap en de vraag of zij cliënten wilden wijzen op de enquête die ik had ontwikkeld. Ook heb ik flyers in wachtkamers opgehangen. Ik moest er achterkomen waar cliënten behoefte aan hebben en of zij ook actief wilden meedoen aan medezeggenschap. Van medewerkers kreeg ik weinig respons. Het onderwerp leefde gewoon niet echt bij hen.”

En van cliënten?

“Ik ben in wachtkamers gaan zitten om het gesprek met jongeren en ouders aan te gaan. Te kijken wat zij nodig hebben, hoe zij de zorg ervaren en wat zij van medezeggenschap verwachten. Ik kwam erachter dat zij, althans de jongeren en ouders die wilden meewerken aan de interviews, te veel met hun eigen problemen kampten om ruimte in hun hoofd te maken voor een cliëntenraad. Je moet toch eerst jezelf op orde hebben voordat je de belangen van anderen kunt behartigen”

En toen?

“Ik had op een gegeven moment natuurlijk wel een gedegen onderzoek liggen over het hoe, wat en waarom van een cliëntenraad, maar ik wilde meer inbreng van de doelgroep: de cliënten van Levéo. Mijn bevindingen kunnen testen. In de focusgroepen die ik had opgezet kreeg

ik wel wat reactie van ouders, maar het hield niet over. Afgelopen najaar kwam ik gelukkig in contact met LOC via de Week van de Medezeggenschap. Tijdens workshops en online-bijeenkomsten heb ik daar veel geleerd over contact leggen met de achterban, zeggenschap over zorginkoop en gesprekken gevoerd met cliëntenraden in de jeugdzorg. Ook ben ik in november bij de Landelijke dag Medezeggenschap Jeugdzorg van LOC geweest.”

“Tijdens de Week van de Medezeggenschap heb ik veel geleerd over contact met de achterban”

Kon je daarmee verder?

“Van Dennis van den Brink, LOC-adviseur, heb ik veel tips gekregen hoe je cliëntenraadsleden kunt werven. In een gesprek met Levéo, toen ik al klaar was met mijn onderzoek, heeft hij ook aangeboden de organisatie te begeleiden op weg naar een cliëntenraad. Op een gegeven moment was mijn onderzoek klaar en heb ik het aan Levéo aangeboden. Het is niet gelukt naast het onderzoek in dat half jaar ook daadwerkelijk een cliëntenraad op te zetten. Ik heb mijn stinkende best gedaan en ben in februari ook geslaagd voor mijn studie.”

Hoe kijk je terug?

“Het is belangrijk dat de medezeggenschap écht leeft in de organisatie voordat je een structuur gaat opzetten. Eerst een gezamenlijke visie, dan de rest. Medezeggenschap is superbelangrijk, maar moet breed gedragen worden. Je moet het samen doen. Ik heb het belang van medezeggenschap zeker aangewakkerd. Levéo gaat het oppakken.”

Tekst: **Pien Heuts**

Deze rubriek behandelt veelgestelde vragen aan de LOC-Vraagbaak

Bezuinigen op cliëntenraad?

Veel zorgorganisaties hebben te maken met bezuinigingen. Mag de bestuurder het lidmaatschap van de cliëntenraad bij LOC opzeggen om kosten te besparen?

 Tekst: **Marthijn Laterveer**

Ruth Irik is eerste aanspreekpunt voor de Vraagbaak.

Meer informatie

www.clientenraad.nl

U kunt ook contact opnemen met de Vraagbaak LOC. Deze is iedere werkdag tijdens kantooruren te bereiken op: 030-2843200 of via vraagbaak@loc.nl

Wat is er aan de hand?

In diverse sectoren van de zorg krijgen zorgorganisaties te maken met bezuinigingen. Organisaties gaan dan nog eens kritisch alle lidmaatschappen en abonnementen bekijken. Zo ook het lidmaatschap van de cliëntenraad of de cliëntenraden bij LOC. Raden vragen zich af: mag een bestuurder besluiten om het lidmaatschap van de cliëntenraad bij LOC op te zeggen?

Wat is de basis van de cliëntenraad?

In de zorg spelen diverse belangen. Om te zorgen dat de positie van cliënten daarbij voldoende aan bod komt, zijn er cliëntenraden. De cliëntenraad behartigt de collectieve belangen van de mensen die zorg nodig hebben. En de cliëntenraad houdt de organisatie scherp of beslissingen wel bijdragen aan goede zorg voor de mensen die zorg ontvangen.

Is dat ook formeel vastgelegd?

Jazeker. Samenleving en politiek vinden de collectieve stem vanuit de cliëntenraad erg belangrijk. Daarom is de positie van de cliëntenraad wettelijk geregeld in de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz 2018). In de in 2020 herziene wet is vastgelegd dat naast medezeggenschap op organisatie-niveau er ook medezeggenschap zo dicht mogelijk bij de mensen moet zijn. Veelal zijn dat lokale cliëntenraden die per huis, gebouw of wijk werken.

En als de zorgorganisatie wil bezuinigen op de cliëntenraad?

Juist als er bezuinigingen zijn, is de rol van de cliëntenraad extra belangrijk. De cliëntenraad kan dan toetsen of de voorgenomen bezuinigingen zo min mogelijk ten koste gaan van de zorg en het welzijn. Goede ondersteuning vanuit LOC, uitwisseling met andere cliëntenraden en trainingen/cursussen helpen om de rol als cliëntenraad goed te kunnen vervullen. Dat geldt zowel voor centrale cliëntenraden als voor lokale cliëntenraden. LOC kan de cliëntenraden helpen om de goede vragen te stellen, tips te geven om de achterban te betrekken, op een goede manier het gesprek met het management te voeren én goede adviezen te geven.

Wat is afgesproken over het LOC-lidmaatschap?

Iedere cliëntenraad kiest zelf om lid te zijn bij LOC en zich door LOC te laten ondersteunen. In de model-medezeggenschapsregelingen die LOC met de brancheorganisaties heeft gemaakt staat in artikel 10: lidmaatschap van een landelijke cliëntenorganisatie. Dus ook de brancheorganisaties van zorgaanbieders onderschrijven deze keuze. Met andere woorden: vindt de cliëntenraad een lidmaatschap van LOC nuttig en nodig? Dan is het normaal dat de zorgorganisatie het lidmaatschap betaalt. Zowel voor de centrale cliëntenraad als voor de lokale cliëntenraden.

Wat levert het lidmaatschap van LOC op?

Soms vinden cliëntenraden zelf dat zij geld moeten besparen, zodat het geld naar de zorg gaat. Het is daarbij goed te beseffen dat een lidmaatschap van LOC maar een heel klein bedrag is ten opzichte van wat er in de zorginstelling omgaat. En ook een klein bedrag ten opzichte van andere lidmaatschappen van zorgorganisaties. Door je als cliëntenraad goed door LOC te laten ondersteunen kun je juist bereiken dat de cliëntenraad op een goede manier bijdraagt aan besluitvorming over de kwaliteit van de zorg. Het is daarom goed om juist nu lid te blijven of te worden. Voor de eigen cliëntenraad, maar ook om landelijk

via LOC een krachtige stem in onder andere Den Haag te hebben. Zodat we kunnen aangeven welke negatieve gevolgen bezuinigingen hebben (zie ook pagina 8 over de petitie ouderenzorg).

Lidmaatschap LOC

Voor vragen over de voordelen van het lidmaatschap kun je contact opnemen met de vraagbaak van LOC: 030 2843200 of vraagbaak@loc.nl

Zie ook het artikel op pagina 16 over de evaluatie van de Wmcz en pagina 18 en 28 over het belang van lokale medezeggenschap.

Marthijn Laterveer is bestuurder LOC Waardevolle zorg.

blog vlog

Allerlei mensen uit het LOC-netwerk plaatsen regelmatig hun ervaringen, kennis of vragen op het platform loc.nl. Via tekst, beeld en filmpjes. Het LOC-platform is een ontmoetingsplek om uit te wisselen over (mede) zeggenschap en waardevolle zorg.

Kijk ook op clientsraad.nl/praat-mee.

“Anders en zorgzamer”

Vera Jansweijer, coördinator van de beweging Radicale vernieuwing, blogt over uitkomsten van een bijeenkomst met bestuurders. “We gaan uit elkaar met het voornemen om met Radicale vernieuwing te kijken welke ‘zorgzame gemeenschappen’ de potentie in zich hebben om te laten zien dat het anders en zorgzamer kan. En hiermee te experimenteren, zichtbaar te maken wat lukt, en ook waar het schuurt. En zo te zorgen dat het onontkoombaar wordt.”

www.loc.nl/onontkoombaar

Steunpunten voor na de gesloten jeugdzorg

“Zelf heb ik drie jaar gesloten en in de jeugd-gevangenis gezeten (zonder strafblad), mijn achttiende verjaardag stond voor mij gelijk aan verlossing. Wij zijn bezig met het opzetten van steunpunten voor mensen die in de jeugdzorg hebben gezeten. Ik denk dat het verstandiger is initiatieven op te zetten waar mensen naartoe kunnen na de gesloten jeugdzorg, dan dat we mensen nog langer achter gesloten deuren laten zitten.” **www.loc.nl/steunpunten-jz**

Vragen waskosten leiden tot LOC-brief aan politiek

LOC ondersteunt cliëntenraden bij hun medezeggenschapstaak. LOC, cliëntenraadsleden, ondersteuners en andere betrokkenen bij medezeggenschap plaatsen op het platform www.clientenraad.nl veel praktische informatie. Ook LOC-professionals delen er tips.

“Beste mensen, Wat kan een cliëntenraad ondernemen als er een contract is tussen de bewoners/mantelzorgers met de externe wasserette waarbij de zorgaanbieder het raamcontract heeft. Een cliëntenraad kan misschien wel besluiten om niet in te stemmen met een zoveelste hele hoge verhoging van de waskosten maar er is niets waar hij zich op kan beroepen,” schrijft een bezoeker aan clientenraad.nl. “Is de praktijk nu zo dat wasserettes elk jaar ongebreideld de kosten kunnen verhogen? Terwijl het zak- en leefgeld van de cliënten in de Wet langdurige zorg niet in dezelfde mate stijgt -

sterker nog, vermindert omdat er ook andere kosten zijn die steeds maar stijgen? Denk aan de kapper op de locatie, de aanbieder van internet/televisie, kosten van een taartje in het restaurant van de instelling, de zorgverzekering. Zelf de was laten verzorgen door naasten is natuurlijk niet voor iedereen mogelijk. Wie vertegenwoordigt

bij het vaststellen van zak- en leefgeld-grenzen eigenlijk de cliënt?”

LOC-adviseur Tiske Boonstra reageert:

“Graag wil ik laten weten dat naar aanleiding van dit en voorgaande berichten LOC een brief heeft gestuurd aan de Tweede Kamer om hier aandacht voor te vragen. We kunnen het alleen maar meer dan met u eens zijn dat de cliënten (en hun draagkracht) in dit verhaal compleet verloren zijn gegaan. De brief staat ook op clientenraad.nl.”

Zie ook: www.loc.nl/vragen-waskosten

Tekst: **Douwe Dronkert**

Colofon

Hoofd/eindredacteur

Pien Heuts

Medewerkers aan dit nummer

Marie-Antoinette Bäckes, Douwe Dronkert, Loes den Dulk, Mieke Hollander, Xandra van der Kruk-Ras, Marthijn Laterveer, Atie Schipaanboord

Foto's/Illustraties

Remco Koers, Maartje Kuperus, iStock, Hans Tak

Leden/abonneeadministratie

LOC: Hof van Transwijk 2
3526 XB Utrecht
Tel: 030-2843200
E-mail: abonnees@loc.nl

Basisontwerp

Firm

Vormgeving

RAAK Grafisch Ontwerp, Utrecht

Druk

AltijdDrukWerk

Z&Z in gesproken vorm

abonnees@loc.nl of
030-2843200

Overname artikelen

Iedereen is van harte uitgenodigd artikelen, met bronvermelding, te gebruiken of te verspreiden.

Zorg & Zeggenschap is een kwartaaluitgave van LOC Waardevolle zorg en wordt gratis in tweevoud toegestuurd aan alle bij LOC aangesloten cliëntenraden, de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB) en EBSCO Information Services. Een (extra) abonnement is mogelijk voor 55 euro per jaar.

Kijk ook eens op www.loc.nl/tijdschrift

LOC Agenda

22 mei
**Online sparsessie:
zeggenschap in de buurt**
www.clientenraad.nl

11 juni
**Als coach ook zorgteams
informereren en motiveren**
www.loc.nl/coach-zorgteams

4 juni
**Online cursus Welkom
in de cliëntenraad**
www.loc.nl/welkom-in-de-cr

12 juni
Voorzitterscursus GGZ
www.loc.nl/voorzitters-ggz

Voor meer bijeenkomsten en cursusaanbod op maat: www.loc.nl/bijeenkomsten

Voordeel voor LOC-leden!

LOC ondersteunt cliëntenraden in zorg en welzijn. Ook starten en ondersteunen we vernieuwende initiatieven, zoals de beweging Radicale vernieuwing.

Enkele van vele voordelen van het LOC-lidmaatschap, zijn kosteloos gebruik van:

- Cursussen en bijeenkomsten
- De Vraagbaak
- De Expertpools (Bouw en Zorggeld)
- Brochures, bewaarkaarten en uitleg-video's
- Wekelijkse digitale nieuwsbrief; elk kwartaal ons tijdschrift

Leden helpen elkaar en LOC om Waardevolle zorg in ons land mogelijk te maken.

www.loc.nl

Ja!

Mijn cliëntenraad wordt lid van LOC

We kiezen voor:

- Pakket 1 à € 1.020,- (2024)
- Pakket 2 à € 1.460,- (2024) met extra voordelen, zoals 4 uur ondersteuning op maat
- Ik wil eerst graag meer informatie

Meer over de pakketten: www.clientenraad.nl/word-lid

Naam:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam instelling en/of locatie:

- Ik geef toestemming voor contact over lidmaatschapsdetails

Te versturen naar: LOC Waardevolle zorg, Hof van Transwijk 2, 3526 XB, Utrecht